

۲ حزب

لژوم بازاندیشی در قوانین
بیانیه سازمان زنان کارگزاران سازندگی

۶ یادداشت

همان همیشگی
محسن جلال‌پور

۶ توسعه

زنجیره بحران‌ها
اقتصاد کشور چگونه گرفتار بحران شد؟

۷ کوچه

سفره گران نوروز
گزارش بازار شب عید

نامه‌به تهران رسید

محمود قرقاش، مشاور دیپلماتیک رئیس‌کشور
امارات متحده عربی، نامه رئیس‌جمهور آمریکا
به مقامات ارشد ایران را تحویل می‌دهد

۳ افق

یادداشت روز

تردید بر میانجیگری مسکو

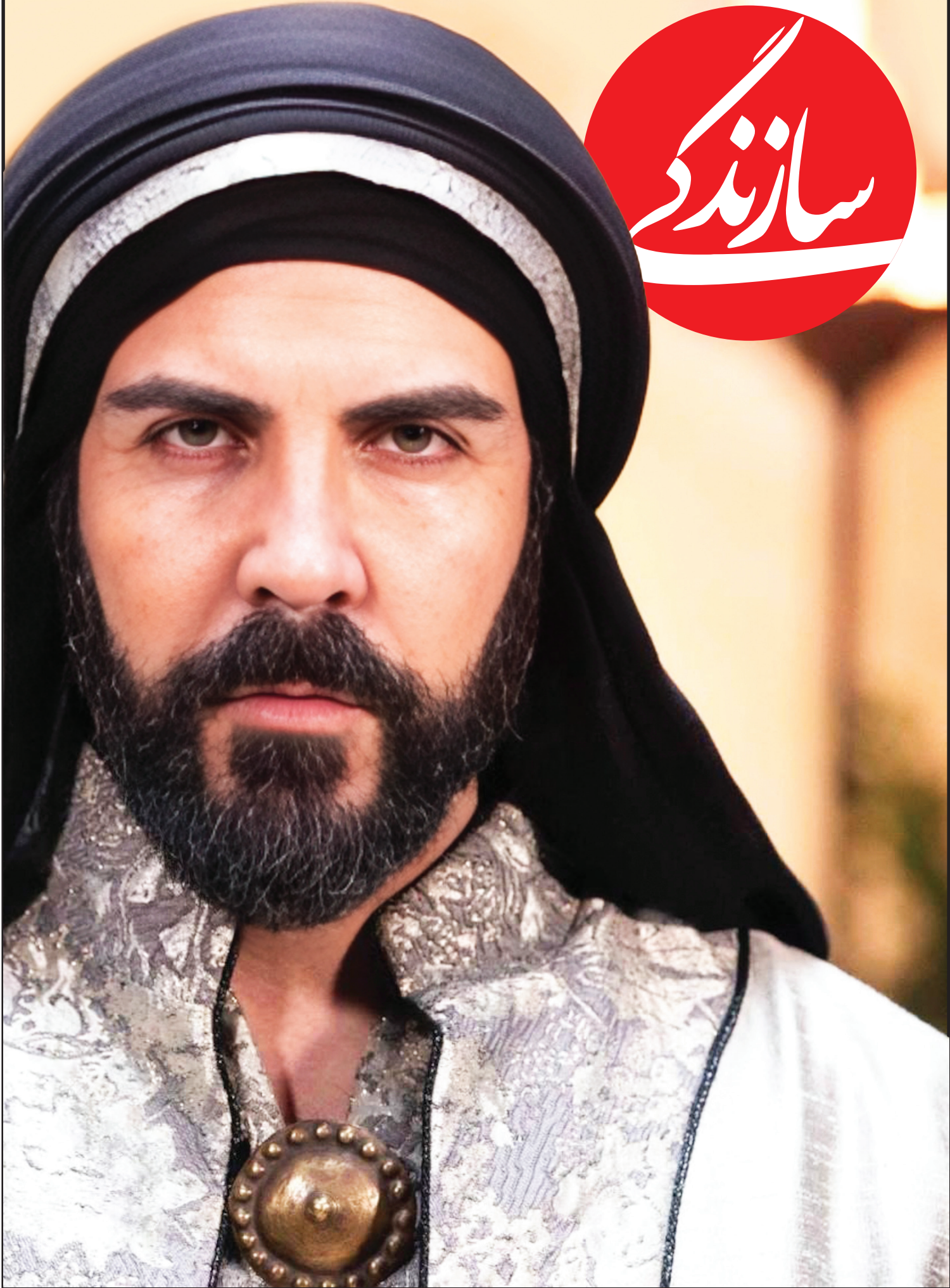
آیا روسیه می‌تواند در شرایط تقابل خود با آمریکا،
واسطه‌ای مفید در مذاکره تهران-واشنگتن باشد؟حسن بهشتی‌پور
تحلیلگر ارشد مسائل روسیه

قبل از هر چیز سوال اصلی که در مورد میانجیگری روسیه بین ایران و آمریکا باید مطرح شود این است که مسکو با این میزان از تحریم‌هایی که از سوی ایالات متحده دریافت کرده و با توجه به مشکلاتی که همین حالا با آمریکا دارد، چطور می‌خواهد با برنامه‌ای دقیق، مشکل ما را حل کند؟ دقیقاً یک استدلال دو دو تا چهار تا است. عده‌ای در ایران تصورشان درخصوص روابط بین‌الملل بر این است که روسیه واقعاً ضداً آمریکا است و فکر می‌کنند ما مثلاً از تعارض‌های روسیه و آمریکا می‌توانیم به نفع خودمان استفاده کنیم؛ درحالی که در این مورد خاص اتفاقاً مدل اوکراین پیش‌روی ماست که به راحتی روسیه و آمریکا بر سر آن با هم به توافق رسیدند اما فعلاً عملاً آمریکا به اوکراین پشت کرده و روسیه هم با توجه به این قضیه که می‌تواند با کارت‌های مختلف بازی کند، وارد گفت‌وگو با آمریکایی‌ها نشده است. معلوم نیست حالا این روند به تدریج به نتیجه قطعی برسد، ولی مهم این است که ما حداقل حواسمان باشد که قدرت‌های بزرگ سر بزرگه بر سر منافع خودشان توافق می‌کنند و ممکن است ایران، اوکراین یا هر کشور دیگری را قربانی کنند. ضمن اینکه ما تجربه مذاکرات مسقط در سال ۹۰ و ۹۱ را داشتیم که با مجوز رهبری با آمریکایی‌ها گفت‌وگو شد. واقعیت این است که ایران و آمریکا نیاز به گفت‌وگو دارند تا مذاکره؛ گفت‌وگو کنند، برای اینکه به یک دستور کار برای مذاکره برسند. طرف ایرانی می‌گوید که آمریکا تا زمانی که دستور اجرایی صادر می‌کند و تحریم حداکثری اعمال می‌کند، من فشار حداکثری را نمی‌پذیرم و در این شرایط پای میز مذاکره نمی‌آیم. طرف آمریکایی هم به ایران می‌گوید، به دلیل اینکه بالای ۳۰۰ کیلو اورانیوم ۶۰ درصد غنی کرده‌ای، منطقی نیست پای میز مذاکره بیایم. بر همین اساس رادخل میانه این است که اولاً باید رهبری مجوز بدهند ثانیاً باید مذاکرات مستقیم انجام شود. در این میان یک دیالوگ داریم که به معنای گفت‌وگو است و یک مذاکره. در گفت‌وگو دو طرف صحبت همدیگر را می‌شنوند، با همدیگر صحبت می‌کنند و ارزیابی‌های مقدماتی دارند. ولی مذاکره متفاوت است و یک دستور کار مشخصی دارد، اهداف معلومی دارد و قرار است که دو طرف به آنجا برسند. مثلاً ما قبل از مذاکره نیاز به یک گفت‌وگو داریم که چارچوب مذاکره احتمالی آینده را مشخص کنیم. بنابراین برای انجام این گفت‌وگو نیاز به واسطه نداریم. همان‌طور که قبلاً رفتیم در مسقط نشستیم، حالا می‌توانیم برویم و بنشینیم و مذاکره کنیم. مهم این است که اولاً مجوزش را رهبری صادر کنند، ثانیاً که دو طرف یک نوع از رادخل‌های میانی را برگزینند. در این راستا، اگر بخواهیم نگاه آمریکا را تحلیل کنیم باید بگوییم که آمریکا به هر شکلی می‌خواهد، ایران را پای میز مذاکرات بکشاند. آنها فکر می‌کنند چون روسیه با ایران رابطه نزدیک دارد، می‌توانند از طریق همکاری با روسیه روی ایران فشار بیشتری بیاورند تا وارد مذاکره شوند، اگر نشد که در اعمال تحریم‌ها هم روسیه را با خودشان همگام کنند. هم آمریکایی‌ها و هم روس‌ها بدشان نمی‌آید با کارت ایران بازی کنند و از سر بزرگه‌ها هر موقعیتی که توانستند، استفاده کنند تا منافع خود را تامین کنند. آمدن روسیه چیزی را به ما نمی‌افزاید. از لحاظ اینکه امتیاز یا خروجی مثبتی برای ایران داشته باشد، پاسخ منفی است؛ یعنی آمدن روسیه در مذاکرات دوجانبه ایران و آمریکا آورده جدید برای ایران محسوب نمی‌شود. دو طرف به‌خصوص روس‌ها می‌خواهند از شکاف میان آمریکا و اروپا استفاده کنند. واقعیت این است که آن شکاف واقعی است اما ایران همین حالا با خود اروپا هم گفت‌وگو می‌کند. ما دو دور گفت‌وگو با اروپا داشتیم، دور سومش هم قرار است انجام شود، با این هدف که اروپایی‌ها به سمت فعال کردن مکانیسم ماشه پیش نروند. درست است که آمریکا با اروپا اختلافات جدی پیدا کرده اما این اختلاف بر سر ایران نیست. بر همین اساس ما باید حواسمان باشد به اینکه در موضوع هسته‌ای اتفاقاً آمریکا و اروپا با هم اختلافی ندارند و آنها حتی با ترامپ هم در موضوع اختلاف‌نظر ندارند. ترامپ می‌خواهد مستقیم خودش مشکلات را حل کند به‌جای اینکه اروپایی‌ها را واسطه قرار دهد.

معاویه آل سعود

سریال معاویه، جدیدترین محصول کشور عربستان که در ایام ماه رمضان پخش می‌شود
با جعل تاریخ اسلام، واکنش‌های بسیاری را برانگیخته است
سازندگی به بررسی این موضوع پرداخته است

۵۴ فرهنگ

حزب

نزوم بازاندیشی در قوانین

بیانیه سازمان زنان حزب کارگزاران سازندگی ایران به مناسبت روز جهانی زن

سازمان زنان حزب کارگزاران سازندگی ایران به مناسبت روز جهانی زن بیانیه‌ای صادر کرد. در این بیانیه آمده است: هشتم مارس تنها یک روز متعارف در تقویم نیست، بلکه یادآور گام‌های استواری است که زنان در جهان و ازجمله در سرزمین ایران برای دفاع از گوهر برابری برداشته‌اند. این راه، مسیری طولانی بوده و هیچ‌گاه متوقف نشده است. هر زن ایرانی که به‌رغم موانع می‌آموزد، می‌نویسد، کار می‌کند، مقاومت می‌کند، تداوم همان تلاش و مبارزهای است که زنان پیشرو درگذشته‌ها آغاز کرده‌اند. در همین راستا، با اشاره به بخش‌هایی از سند مواضع حزب کارگزاران سازندگی به مطالبات سازمان زنان این حزب در این روزگار می‌پردازد:

۱ در نظر ما شهروندان اعم از زن و مرد با هر عقیده سیاسی، مذهبی و هر نژادی حق دارند از حقوق و فرصت‌های برابر برای زندگی و پیشرفت و ترقی و مشارکت در کلیه حوزه‌ها اعم از اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... برخوردار باشند.

۲ در اعتقاد ما «دین مدنی» به‌جای «دین ایدئولوژیک» قرار دارد. «دین مدنی» در جامعه و در قلب افراد حضور دارد و حضورش را، نه با اجبار و زور که با عقل به دست می‌آورد. احکام چنین دینی نمی‌تواند غیراخلاقی و غیرعادلانه باشد و اساس آن بر رحمت است. چنین دینی به ضرورت تواندیشی دینی با توجه به زمان و مکان و تعقل پایبند است.

۳ در پینش ما، شهروندان دارای حق و تکلیف هستند. افراد، نه به شکل «رعیت» در جوامع استبدادی و سنتی و نه به صورت «توده بی‌هویت» در دموکراسی‌های توده‌ای وجود ندارند.

۴ در باور ما یک نظام آزاد و عادلانه در گروی یک نظام قضایی مستقل و متصفانه و سالم است که می‌تواند استبداد و انحصار در حکومت‌ها، نهادها و در جامعه را از بین ببرد.

از آنجایی که اصول مذکور بخشی از دیدگاه‌های حزب کارگزاران به‌عنوان تشکیلات آزادی‌خواه و به‌تبع آن سازمان زنان این حزب است و با توجه به بی‌عدالتی‌ها و نابسامانی‌های موجود در حوزه زنان که عمده‌تا بر داشت‌های افراطی از دین همراه است و با اسلام واقعی فاصله دارد، درخواست جدی برای ایجاد تحول با هدف رسیدن به عدالت را به شرح زیر دارد:

الف- سازمان زنان خواهان عمل قوه قضائیه و به‌ویژه مدعی‌العموم در برخورد بازدارنده و عبرت‌انگیز با مرتکبان قتل‌های ناموسی و آزار زنان و دختران، به‌ویژه در خانواده هستیم. در این ارتباط تصویب لایحه «منع خشونت علیه زنان» در مجلس با لحاظ تعیین مجازات پدر مشابه هر فرد خطاکار از ضروریات است».

ب-ما زنان خواهان حذف هرگونه سیاست با رویکرد رادیکال و اجباری بوده و ادامه این سیاست‌ها را ظلم به دین و آن را مایه دین‌گریزی می‌دانیم.

ج-ما زنان خواهان توقف کودک‌همسری و توقف تبلیغات در مورد چندهمسری در فضای مجازی، رسانه‌ها به‌خصوص صداوسیما هستیم و انتظار داریم مدعی‌العموم آن را مضر به منافع و احساسات عمومی تشخیص داده و براساس وظایف قانونی خود به درستی عمل نماید».

د-ما زنان خواهان تدوین و اجرای سیاست‌ها مبنی بر ایجاد سهمیه تا رسیدن به شرایط برابر به منظور جبران نابرابری‌های موجود و با هدف خلق فرصت‌های برابر در تصدی مدیریت‌های میانی در ادارات براساس شایستگی‌ها و از بین بردن سقف‌های شیشه‌ای مانع پیشرفت و رشد زنان هستیم.

ه-ما زنان خواهان حذف سهمیه (مردانه‌سازی) در برخی رشته‌های دانشگاهی به منظور ایجاد فرصت‌های برابر با توجه به علاقه و توانمندی زنان هستیم.

و-ما زنان خواهان عادی شدن حضور خانواده‌ها شامل زنان، مردان و فرزندان در کنار یکدیگر در ورزشگاه‌ها بوده که مانع بروز بی‌اخلاقی‌ها، خشونت‌ها و درگیری‌ها همچنین تعدیل‌کننده رفتارهای فضای این اماکن نیز خواهد بود، هستیم.

ز-ما زنان خواهان جلوگیری از بروز حوادث ناصواب برای زنان هستیم. توقف قربانی دادن‌های بی‌دری و نیز صدور احکام اعدام و زندان، به‌ویژه برای زنان بدون طی روند دادرسی مورد تقاضای جدی ماست.

ط-سازمان زنان حزب کارگزاران سازندگی به برابری حقوق زنان و مردان در قانون و رویه‌ها فارغ از هرگونه تفاوت‌های جنسیتی آنان باور داشته و آن را امری اجتناب‌ناپذیر می‌دانیم.

سازمان زنان به مناسبت روز جهانی زن و به یاد مقاومت و حق‌خواهی زنان و مردان و با احترام به تمامی قربانیان تبعیض جنسیتی در جهان از مجتهدان، قانون‌گذاران، مدیران و قضات با شرافت می‌خواهیم با اجتهاد و بازاندیشی در قوانین، هرگونه محدودیت و تبعیض برای زنان را مرتفع نمایند. هیچ حقی در جهان بدون تلاش و هزینه در طول تاریخ به دست نیامده و صدایی که برای آزادی و عدالت بلند شود، جاودان است.

قوی‌تر از سال گذشته هستیم

رهبری در دیدار جمعی از دانشجویان و فعالان تشکل‌های دانشجویی سراسر کشور

سال گذشته هستیم، در بعضی از مسائل، ضعیف‌تر نیستیم اگر قوی‌تر نباشیم. رهبری گفتند: امسال ما بحمدالله از لحاظ گوناگون، از جهات مختلف، قوت‌ها و توانایی‌هایی داریم. سال

گذشته اینها را نداشتیم. بنابراین، به؛ نبودن این عزیزان خسارت است. حوادثی که در منطقه غرب آسیا پیش آمد، حوادث تلخ و دردناکی است. لکن جمهوری اسلامی بحمدالله رشد خودش و پیشرفت خودش و افزایش قدرت خودش را همچنان داراست. رهبر انقلاب اسلامی خاطر نشان کردند: در سال سوم هجرت، پیغمبر اکرم کسی مثل حمزه را از دست داد در جنگ احد. حمزه از کنار پیغمبر رفت. فقط هم حمزه نبود، برجسته‌ترین‌شان حمزه بود؛ و الا شجاعان دیگر، یاران دیگر رفتند. سال چهارم هجرت و پنجم هجرت، پیغمبر بسیار قوی‌تر از سال سوم هجرت بود. یعنی از دست دادن شخصیت‌های برجسته، به هیچ وجه به

معنای عقبگرد، عقب‌رفت، ضعیف شدن، نیست اگر چنانچه دو عامل وجود داشته باشد: که یکی عبارت است از آرمان؛ دومی، تلاش. اگر این دو عامل در یک ملتی وجود داشته باشد، شخصیت‌ها، بودن و نبودن‌شان خسارت هست منتها به حرکت کلی ضربه‌ای نمی‌زند.

جمعی از دانشجویان و فعالان تشکل‌های دانشجویی سراسر کشور عصر روز گذشته در یازدهمین روز از ماه رمضان با آیت‌الله خامنه‌ای دیدار کردند. رهبر انقلاب، در این دیدار گفتند:

سال گذشته، که این جلسه تشکیل شد، تا امسال حوادث گوناگونی پیش آمده. پارسال وضعیت متفاوتی داشتیم. سال گذشته در مثل امروزی که با شما دانشجویها جلسه داشتیم، شهید رئیسی زنده بود، شهید سیدحسن نصرالله رضوان‌الله تعالی‌علیه در کنار ما بود، شهید هنیه، شهید صفی‌الدین، شهید سنوار، شهید ضیف و چندین شخصیت برجسته‌ی انقلابی بزرگ، در میان ما یا در کنار ما حضور داشتند، امسال نیستند. آیت‌الله خامنه‌ای با بیان اینکه نگاه ناقص و بی‌پشتوانه و سطحی، از سوی دشمنان و مخالفان و رقیبان جمهوری اسلامی یک برداشت غلطی را از این حادثه می‌کند، افزودند:

من می‌خواهم در نقطه مقابل حرف آنها، با اطمینان کامل به شما بگویم؛ به؛ این برادران بسیار ارزشمند بودند و واقعاً نبودن‌شان برای ما خسارت است؛ در این تردیدی نیست. اما ما امسال که اینها را نداریم، نسبت به سال گذشته در مثل همین روز، در برخی از مسائل، قوی‌تر از

تقابل نمایندگان با یکدیگر

موضوع حجاب به رودرویی نمایندگان مجلس با یکدیگر انجامید

را تهدید کرد: «آقای تقدعلی! دروغ بستن به امام خامنه‌ای تو را از عدالت ساقط کرد؛ منبعد در مجلس پشت تو نماز اقامه نمی‌کنم!»

حتی سایات فردا، رسانه نزدیک به قالیباف، به نقل از یکی از نمایندگان، گزارش داد: «بنده هم در جلسه شرفیابی کارگزاران نزد امام خامنه‌ای توفیق حضور داشتم؛ بینی‌بین‌الله شهادت می‌دهم این گزارش دیدار شما از جلسه با امام خامنه‌ای دروغ است». این حجم از تکذیب‌ها و روایت اشتباه تقدعلی، نشان‌دهنده عمق شکاف و اختلاف در میان اصولگرایان بر سرر موضوع حجاب و نحوه مواجهه با آن بود. لذا این سوال پیش می‌آید که آیا تقدعلی قربانی تسویه‌حساب‌های سیاسی شده بود، یا واقعاً دروغ گفته بود؟ پاسخی که فعلاً در هاله‌ای از ابهام قرار داد.

حجاب، قربانی سیاست؟

این ماجرا، فارغ از صحت‌وسقم ادعاهای تقدعلی، زوایای پنهان و آشکاری از فضای سیاسی و اجتماعی کشور را به نمایش گذاشت. نخست آنکه، نشان داد موضوع حجاب، همچنان یکی از مسائل اصلی و مورد اختلاف در کشور است

و در میان طیف‌های مختلف سیاسی و اجتماعی، دیدگاه‌های متفاوتی در مورد آن وجود دارد. کماینکه این نماینده ازجمله کسانی بودند که چند روز پیش هم در صحن مجلس، توماری تحت عنوان مطالبه مردم برای اجرای قانون عفاف و حجاب، پهن کردند. یکشنبه این هفته هم تقدعلی در تذکری بر سرر قالیباف، رئیس مجلس فریاد زد و دلیل عصبانیتش را این‌طور بیان کرد که گزارش ماده ۲۳۴ آیین‌نامه داخلی مبنی بر انتصاب اشخاص در مشاغل حساس قرائت نمی‌شود، چون مصلحت نیست، قانون عفاف و حجاب ابلاغ نمی‌شود، چون مصلحت نیست، استیضاح اتفاق نمی‌افتد، چون مصلحت نیست.

آخرش چه می‌شود؟

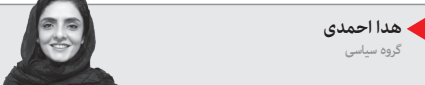
علاوه بر اینکه همین چند روز پیش بود که جواد نیک‌بین، نماینده کاشمر در جلسه علنی مجلس از تریبون اعلام کرد: «شنیدهام که افرادی که جلوی مجلس برای ابلاغ قانون حجاب تجمع کرده‌اند، پول می‌گیرند!» این اظهارات، که با لحنی قاطع و انتقادی بیان شد، نه‌تنها جایگاه نیک‌بین را در مجلس تحت تاثیر قرار داد، بلکه فضای سیاسی و عمومی را نیز به طور کامل تحت‌الشعاع قرار داد. نیک‌بین، در ادامه این ادعا، خواستار بررسی دقیق وزارت اطلاعات و دستگاه‌های امنیتی شد و تاکید کرد که منبع این پول‌ها باید مشخص شود. این اظهارات، واکنش‌های متعدد نمایندگان را از حمایت تا انتقاد به دنبال داشت. سخنانی که واکنش تندی از سوی

حمید رسایی، نماینده تهران داشت. رسایی در یکی از پیام‌های خود نوشت: «این شخص در لباس روحانی دو بار تاکید کرد که «شنیده» است! خوب بی‌جا می‌کنی شنیده‌ها را از تریبون مقدس مجلس بازگو می‌کنی». این واکنش، آغازی بر س سری از بحث‌های داغ در فضای مجلس شد. تا اینکه حتی خبرنگار یکی از سایت‌های خبری به نام فراز به محل تجمع مراجعه کرد و با تعدادی از متحصرین گفت‌وگو کرد. یکی از این افراد گفت: «ما کاملاً خودجوش هستیم، اما عده‌ای و ارگان‌هایی حاضر شده‌اند که پول و خوراک ما را تامین کنند که البته این پیشنهاد را رد کرده‌ایم». این اظهارات نشان می‌دهد که ادعای نماینده کاشمر تا حدی درست است و لازم است نهادهای امنیتی در این‌باره بررسی بیشتری انجام دهند. در ادامه اما برخی از نمایندگان از این ادعاها انتقاد کردند، غضنفری، نماینده تهران، در گفت‌وگویی تلویزیونی اعلام کرد: «من به‌عنوان فرد دغدغه‌مند، امکان دارد به تجمع‌کنندگان برای قانون حجاب مقابل مجلس کمک مالی کنم. این افراد چند شب در سرما و با سختی تجمع کرده‌اند». اظهاراتی که نشان‌دهنده اختلاف‌نظر بین نمایندگان درباره نحوه حمایت از تجمع‌کنندگان قانون موسوم به حجاب و عفاف است. از سوی دیگر، بانکی‌پور، از طراحان قانون حجاب، درباره وضعیت قانون می‌گوید که این قانون به دلیل نامه شورای عالی امنیت ملی متوقف شده است. او افزود که در جلسه تصمیم‌گیری برای توقف ابلاغ قانون حجاب، هیچ مخالفی وجود نداشته است.

زمان پاسخ خواهد داد

به هر حال این ماجراها شکاف عمیق در میان اصولگرایان بر سرر موضوع حجاب و نحوه برخورد با آن را آشکار کرد. از یک‌سو، جریان پایداری، با تاکید بر اجرای قاطع قانون حجاب، به دنبال حفظ وضع موجود و مقابله با هرگونه تغییر است. از سوی دیگر، طیف‌های دیگری از اصولگرایان، با درک تبعات منفی رویکردهای سخت‌گیرانه، به دنبال یافتن راهکارهای معقول‌تر و منطقی‌تر برای حل این مساله هستند. در نتیجه نمایندگان مجلس، به‌عنوان وکلای مردم، باید در گفتار و کردار خود، منافع ملی و مصالح عمومی را بر منافع جناحی و شخصی ترجیح دهند و از هرگونه اقدامی که به اعتماد عمومی خدشه وارد می‌کند، پرهیز کنند. آیا این بار نیز، حجاب قربانی سیاست و تسویه‌حساب‌های جناحی خواهد شد؟ پاسخ به این سوال، در گرو عملکرد و رفتار مسئولان و نخبگان سیاسی کشور در روزهای آتی خواهد بود. ضمن اینکه این پرسش‌ها نیز در خرد جمعی شکل می‌گیرد که آیا این تجمعات، نمادی از نارضايتی عمومی است، یا صرفاً ابزاری برای فشار بر مجلس؟

درحالی که لایحه حجاب به ایستگاه پایانی نز نزدیک می‌شود، این سوالات بی‌پاسخ، بر ابهامات موجود می‌افزایند. سرنوشت این قانون و تأثیری که بر جامعه خواهد گذاشت، به نحوه مدیریت این چالش‌ها و پاسخ‌گویی به این سوالات بستگی دارد. آیا مسئولان قادر خواهند بود با درایت و تدبیر، از تبدیل این اعتراضات به بحرانی عمیق‌تر جلوگیری کنند؟ زمان پاسخ خواهد داد.

هدا احمدی
گروه سیاسی

در بحبوحه التهابات سیاسی و اجتماعی، بار دیگر موضوع حجاب، همچون زخمی کهنه، سر باز کرد و این بار، پای روایتی جنجالی از یک دیدار به میان آمده است. محمدتقی تقدعلی، نماینده اصولگرای خمینی‌شهر، با نقل‌قول‌هایی که به سرعت در فضای رسانه‌ای کشور پیچید، ادعاهایی را مطرح کرد که شکاف‌های عمیق در میان طیف‌های مختلف اصولگرا را نیز آشکار کرد.

به روایت سایت مشرق، در واپسین لحظات دیدار کارگزاران نظام با رهبر انقلاب، محمدتقی تقدعلی، نماینده خمینی‌شهر، سکوت را شکست، گلابه‌های خود را از توقف قانون حجاب و عفاف بیان کرد. او گفته بود: «حضرت آقا درباره لایحه حجاب؛ بفرمایید ما خون دل خوردیم تا آن را تصویب کردیم، در مجلس می‌گویند شورای عالی امنیت ملی جلوی اجرای آن را گرفته است». پاسخ رهبری، اینگونه نقل شد: «ای کاش دعا کنید خدا گوش شنوایی به من دهد تا بشنوم حرف‌های شما را» تقدعلی که گویا متوجه منظور رهبری نشده بوده، گفته: «من می‌آیم جلوتر صحبت می‌کنم که بشنوید!» ولی محافظان جلوی او را گرفته و همانجا که بوده‌اند سرچایش می‌نشانند.

اما این پایان ماجرا نبود. تقدعلی، در جمعی محدود از حامیان قانون حجاب، روایت دیگری از این دیدار را بازگو کرد: چند شب قبل ما خدمت مقام معظم رهبری بودیم؛ بنده در پایان بیانات ارزشمند مقام معظم رهبری بالاخص در عرصه اقتصادی، با شدم، از ایشان سوال کردم: حضرت آقا! این بزرگواران (رؤسای قوا) می‌گویند، این قانون (حجاب و عفاف) خلاف امنیت است. مقام معظم رهبری سر بسته فرمودند: «دعا کنید ما گوش شنوا داشته باشیم». شما بگویید معنای این کلام چیست؟ من تفسیر نمی‌کنم».

این روایت، موجی از واکنش‌ها و تفسیرهای متفاوت را به راه انداخت. اما ادعاهای تقدعلی، نه‌تنها با استقبال رویه‌رو نشد، بلکه با سیل نظرات از سوی دیگر نمایندگان مجلس و نزدیکان به رئیس مجلس مواجه شد.

سیدمحمود نبویان، نماینده پایداری تهران، با انتقاد شدید از ایجاد دوقطبی و تشدید لجاجت اجتماعی بر سر حجاب، فراخوان تجمع سراسری درباره حجاب را «تکمیل‌کننده برنامه دشمن برای ایجاد ناآرامی در کشور» دانست و کشاندن اعتراض مستقیم به سطح رهبر انقلاب در شبکه‌های اجتماعی را «برنامه دیگران جریان» معرفی کرد.

امیرابراهیم رسولی، مشاور سیاسی رئیس مجلس، واکنش محکم‌تری داشت و با لحنی قاطع، تقدعلی را به دروغ‌گویی متهم کرد: «ایین اظهارنظرم هیچ ربطی به جایگاه شغلی‌ام ندارد، اما نمی‌توانم در مقابل این دروغ، آن هم جایی که طرفش رهبر انقلاب است، سکوت کنم. من در مراسم حضور داشتم؛ متأسفانه آقای تقدعلی دروغ می‌گوید.»

مجتبی زارعی، نماینده مجلس، نیز با لحنی تندتر، تقدعلی

سال هشتم شماره ۱۹۳۲
پنج‌شنبه ۲۳ اسفند ۱۴۰۳

بررسی تحولات سیاسی جهان

افق

گفت‌وگوی ایران، چین و روسیه

کاظم غریب‌آبادی، معاون وزیر خارجه: «گفت‌وگوهای سه‌جانبه ایران، چین و روسیه راجع به تحولات مرتبط با موضوع هسته‌ای و رفع تحریم‌ها روز جمعه این هفته در پکن و با حضور اینجانب، «ما ژائوسو»، معاون وزیر امور خارجه چین و «سرگئی ریابکوف»، معاون وزیر امور خارجه روسیه برگزار می‌شود. در این گفت‌وگوها راجع به همکاری‌ها در قالب بریکس و شانگهای تبادل‌نظر خواهد شد».

آماده‌باش نیروی هوایی اسرائیل

با پایان مهلت چهارروزه که رهبر انصارالله یمن تعیین کرده بود، رسانه‌های اسرائیل از آماده‌باش نیروی هوایی به منظور مقابله با حملات احتمالی پهبادی و موشکی از صنعاء خبر دادند. گفته شده که نیروی هوایی اسرائیل سطح آمادهباش خود را افزایش داده و سامانه‌های پدافند هوایی را تقویت کرده و این اقدامات شامل اعزام جنگنده‌های اسرائیل برای حفاظت از حریم هوایی می‌شود.

جولانی در بروکسل

رویتز به نقل از یک منبع سوری و ۲ دیپلمات مطلع اعلام کرد که ابو محمد الجولانی، رئیس موقت سوریه و سرکرده هیات تحریرالاشام احتمالاً در نشست بین‌المللی اهداکنندگان مالی به سوریه که در بروکسل برگزار می‌شود، شرکت می‌کند. این اولین سفر او به اروپا از زمان سقوط حکومت بشار اسد در ماه دسامبر و به قدرت رسیدن وی در دمشق به‌عنوان رئیس دولت موقت است.

دیدگاه: گزارش خارجی

نامه به تهران رسید

محمود قرقاش، مشاور دیپلماتیک رئیس‌جمهور امارات متحده عربی، نامه رئیس‌جمهور آمریکا به مقامات ارشد ایران را تحویل می‌دهد

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه کشورمان چهارشنبه (۲۲ اسفندماه) در حاشیه جلسه هیات دولت و در جمع خبرنگاران اعلام کرد که نامه ترامپ نوشته شده و هنوز به دست ما نرسیده؛ قرار است یک فرستاده از یکی از کشورهای عربی آن را در تهران تحویل دهد. این درحالی است که منابع خبری اعلام کردند که انور محمود قرقاش، مشاور دیپلماتیک رئیس کشور امارات متحده عربی (چهارشنبه) و در جریان سفر به ایران با سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران دیدار و رایزنی می‌کند. این درحالی است که مجید تخت‌روانچی، معاون سیاسی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران که اوایل اسفندماه برای شرکت در کمیته مشورت‌های سیاسی ایران - امارات به ابوظبی سفر کرده بود، با قرقاش دیدار و طرفین درخصوص موضوعات مورد علاقه دو کشور در حوزه‌های دوجانبه و منطقه‌ای - بین‌المللی تبادل‌نظر و رایزنی کردند.

عراقچی همچنین درخصوص برگزاری جلسه غیرعلنی شورای امنیت سازمان ملل متحد درخصوص برنامه هسته‌ای ایران، گفت که «جلسه غیرعلنی در شورای امنیت سازمان ملل درخواست شده توسط برخی از کشورها یک رویه کاملاً جدید و عجیبی است و از نظر ما محل تعجب دارد و حسن‌نیت کشورهایی که خواهان این جلسه شدند را به‌شدت زیر سوال می‌برد. ما امیدوار هستیم که شورای امنیت به وظیفه خودش در جهت حفظ صلح و امنیت بین‌الملل به درستی عمل کند و دچار فضاسازی‌ها و جوسازی‌های برخی از کشورها نشود». وی درخصوص مذاکرات نیز گفت: ما در جمهوری اسلامی ایران همواره درخصوص برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای آمادگی مذاکره از موضع برابر داشته‌ایم و درباره برجام هم مذاکره داشتیم و مذاکره ادامه دارد. آمریکا مدت‌هاست که از برجام خارج شده و ما هم با سه کشور اروپایی مذاکره داریم و به زودی دور جدید آن انجام می‌شود و هم‌زمان با چین و روسیه هم مذاکره داریم. جلسه سه‌جانبه چین، ایران و روسیه در این خصوص در روز جمعه برگزار می‌شود. وزیر امور خارجه همچنین درخصوص خبر ارسال نامه رئیس‌جمهور آمریکا نیز گفت: نامه نوشته شده اما هنوز به دست ما نرسیده، ولی قرار است فرستاده یکی از کشورهای عربی، نامه ترامپ را به تهران تحویل دهد.

عراقچی همچنین با بیان اینکه ایران عضو معاهده عدم اشاعه NPT است و برنامه هسته‌ای ما در همان چارچوب، حرکت می‌کند، گفت: برنامه هسته‌ای ایران کاملاً پویا است و رشد و پیشرفت می‌کند، ولی ما در چارچوب تعهدات خود در آن بی‌تی عمل می‌کنیم و منع و محدودیتی در آن قالب برای خود قائل نیستیم. وزیر امور خارجه درباره مواضع اتحادیه اروپا علیه ایران به‌ویژه در شورای حکام و تاثیر گذاری آن بر مذاکرات هسته‌ای گفت: مذاکرات ما با اروپایی‌ها جریان داشته و خواهد داشت. البته اروپایی‌ها سیاست‌های بسیار غلطی را همواره اتخاذ کردند، بعد از خروج آمریکا از برجام تعهداتی به ما دادند که نتوانستند اجرا کنند و الان آنها زیر سوال هستند و باید پاسخگو باشند که در مذاکرات با اروپا این موضوع هم مطرح است. عراقچی درباره ادعای انزوای ایران هم توضیح داد: جمهوری اسلامی ایران روابط دوستانه بسیار گسترده‌ای داشته و مشورت‌های ما با بسیاری از کشورها در جریان است و من هیچ انزوایی احساس نمی‌کنم.

وزیر امور خارجه همچنین در پاسخ به برخی گمانه‌زنی‌ها درباره مذاکره با آمریکا، ملاک مواضع جمهوری اسلامی ایران در این زمینه را، مواضع وزیر یا سخنگوی وزارت امور خارجه دانست.

رئیس سرویس اطلاعات خارجی روسیه خبر داد. این تماس اولین گفت‌وگوی مستقیم بین رؤسای این سازمان‌ها از زمان روی کار آمدن دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات‌متحده بود و در روز سه‌شنبه یک روز پس از آن انجام شد که در پی موافقت اوکراین با پیشنهاد آمریکا برای آتش‌بس ۳۰ روزه، مقامات آمریکایی اعلام کردند که اکنون تصمیم‌گیری با روسیه است. منبع مذکور گفت هدف از این تماس، ایجاد یک خط ارتباطی بین رتکلیف و ناریشکین بوده است. همچنین به گزارش آکسیوس، این اقدام بخشی از تلاش گسترده‌تر دولت ترامپ برای تعامل با روسیه و بهبود روابط با مسکو محسوب می‌شود. به گزارش آکسیوس، این تماس یکی از چندین گفت‌وگویی بود که انتظار می‌رود طی روزهای آینده بین مقامات آمریکایی و روسی انجام شود. «مارکو رابو»، وزیر خارجه آمریکا به خبرنگاران گفت که ایالات‌متحده در روز چهارشنبه در مورد مذاکرات با اوکراینی‌ها و پیشنهاد آتش‌بس به روسیه توضیح خواهد داد. او افزود که اگر مسکو پاسخ منفی بدهد، این مخالفت برای آمریکا معنادار خواهد بود.

مخالفت زلنسکی با تصرف زمین

با گذر از این وضعیت، باید متوجه بود که اجرای این آتش‌بس به هر ترتیب منوط به موافقت روسیه با آن است اما سخنان زلنسکی هم در این باره باید مورد نظر قرار گیرد. او در مصاحبه با شبکه الجزیره گفت که «اوکراین و هیچ کس دیگری حاکمیت روسیه را بر مناطق اشغال شده اوکراین به رسمیت نخواهد شناخت؛ چراکه این خط قرمز اصلی است». زلنسکی به الجزیره گفت که «من به‌عنوان رئیس‌جمهور به قانون اساسی اوکراین در هرگونه مذاکرات با روسیه پایبند خواهم بود. چیزی که قانون اساسی اوکراین به‌عنوان خط قرمز تعیین کرده را ما هم به‌عنوان خط قرمز در نظر می‌گیریم و در هیچ مذاکراتی از آن گذر نخواهیم کرد».

او همچنین اظهار کرد که «ما در صورت برقرار شدن آتش‌بس در طول آتش‌بس درباره تضمین‌های امنیتی برای اوکراین مذاکره خواهیم کرد». زلنسکی در مورد انتخابات کشورش هم گفت انتخابات در اوکراین طبق قانون تنها بعد از برداشته شدن قانون حکومت‌نظامی که بعد از شروع جنگ با روسیه در اوکراین اعمال شد، برگزار می‌شود».

در همین راستا، بسیاری از رسانه‌های آمریکا به این موضوع اشاره کردند که پس از موافقت اوکراین با آتش‌بس ۳۰ روزه، قرار است استیو ویتکاف، نماینده ویژه آمریکا در امور خاورمیانه به روسیه سفر کند و در مورد اجرای این آتش‌بس با مقامات مسکو مذاکره و در نهایت به توافق برسد اما (چهارشنبه) مارکو رابو، وزیر امور خارجه آمریکادر جمع خبرنگاران سفر استیو ویتکاف، نماینده ویژه آمریکا در امور خاورمیانه به روسیه را تأیید نکرد. خبرگزاری نووستی در این باره گزارش داد که رابو به خبرنگاران گفته است که «من قرار نیست زمان یا تاریخ این سفر را پیش‌تر اعلام و حتی قرار نیست چنین سفری را تأیید کنم. همین کفایت می‌کند بگویم که تماس‌های متعددی با روس‌ها انجام خواهیم داد تا ببینیم آیا به انجام شدن این کار تمایل دارند یا نه».

وزیر امور خارجه آمریکا افزود که واشنگتن از روسیه می‌خواهد به خصومت‌ها پایان دهد و منتظر پاسخی از مسکو در این باره است. او گفت که ما مشتاقانه منتظر پاسخ روسیه هستیم و از آنها می‌خواهیم پایان دادن به تمامی خصومت‌ها را بررسی کنند تا روند رسیدن به صلح دائمی آغاز شود. به گفته رابو، تنها راه حل‌وفصل مسائل پیرامون اوکراین از طریق مذاکره است و حالا دقیقاً «توپ در زمین روسیه قرار دارد».

تضمین امنیتی به اوکراین

موضوع مهمی که در این خصوص باید مورد اشاره قرار بگیرد این است که در چارچوب توافق مذکور قرار است چه نوع تضمین امنیتی به اوکراین داده شود؟ ریانووستی در این خصوص نوشته است که وزیر امور خارجه آمریکا درباره ارائه تضمین‌های امنیتی به اوکراین اعلام کرده که «اوکراین خواستار امنیت بلندمدت بوده و مسأله‌ای که مطرح است، بیشتر یک نوع بازدارندگی خواهد بود؛ یعنی اینکه اوکراین بتواند بازدارندگی کافی در قبال تجاوزات آینده ایجاد کند و این حتماً باید بخشی از گفت‌وگوها باشد». او درباره تعیین ناظر آتش‌بس احتمالی در جنگ اوکراین گفت: «اگر روس‌ها موافقت کنند، یکی از چیزهایی که باید مشخص شود، این است که طرفین به چه کسی برای نظارت بر برخی تبادل آتش‌های احتمالی اعتماد دارند. ضرورت نظارت بر آتش‌بس میان روسیه و اوکراین برای همه روشن است». در همین راستا، آکسیوس از تماس تلفنی جان رتکلیف، مدیر سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) با سرگئی ناریشکین،

گروه بین‌الملل: وزارت خارجه اوکراین (سه‌شنبه) اعلام کرد که دیدار هیات اوکراینی با نمایندگان از آمریکا در عربستان با محوریت جنگ روسیه و اوکراین انجام شده که آندری سبیها (وزیر خارجه اوکراین)، آندری یرماک (رئیس دفتر ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین) و رستم امروف، (وزیر دفاع اوکراین) در این نشست شرکت داشتند و موضوع آن مذاکره با محوریت توافق مواد معدنی و پایان دادن به درگیری با روسیه بوده است.

به موازات این مذاکرات، ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین با محمد بن‌سلمان، ولیعهد عربستان سعودی دیدار کرد و پس از این دیدار بیانیه مشترک منتشر شد. در این بیانیه آمده است که «ما استحکام روابط اقتصادی بین ۲ کشور را تحسین کرده و برای توسعه حجم تبادل تجاری تلاش می‌کنیم». در این بیانیه بر استقبال از ایجاد شورای مشترک فعالیت‌های عربستان و اوکراین تأکید شد و تلاش‌های صورت گرفته برای تحقق صلح دائم و عادلانه در اوکراین بررسی شد.

در بیانیه مشترک عربستان و اوکراین آمده است که «۲ طرف بر لزوم مقابله با چالش‌هایی که در برابر توسعه روابط تجاری وجود دارد و اهمیت سفرهای رسمی و متقابل و تشویق به اجرای پروژه‌های مشترک از جمله پروژه‌های چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان و برنامه‌های بازسازی اوکراین تأکید کردند».

عربستان و اوکراین بر تصمیم خود برای تقویت روابط سرمایه‌گذاری از طریق ایجاد شرکت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصادی در بخش‌های دارای اولویت از جمله انرژی، صنایع غذایی و زیرساخت تأکید کرده و همچنین ۲ طرف فرصت‌های همکاری مشترک در زمینه‌های نفت، گاز و پتروشیمی را بررسی کردند». با تمام این تفاسیر، اما باید به این موضوع توجه داشت که پس از برگزاری این دیدار، دفتر ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین بیان کرد که اوکراین آمادگی خود را برای پذیرش پیشنهاد آمریکا جهت برقراری یک آتش‌بس فوری و موقت ۳۰ روزه اعلام کرد که با توافق متقابل طرفین قابل تمدید بوده و اجرای هم‌زمان آن توسط روسیه الزامی است». این دفتر در ادامه اعلام کرد که آمریکا فوراً تعلیق در تبادل اطلاعات را لغو کرده و کمک‌های امنیتی به اوکراین را از سر خواهد گرفت. دفتر زلنسکی اظهار داشت که هر دو هیات توافق کردند که تیم‌های مذاکره‌کننده خود را مشخص کرده و بلافاصله مذاکرات را برای دستیابی به صلحی پایدار آغاز کنند.

دفتر ریاست‌جمهوری اوکراین همچنین اعلام کرد که رؤسای‌جمهور آمریکا و اوکراین توافق کردند که در اسرع وقت توافق جامعی را برای توسعه منابع معدنی حیاتی کی‌یف منعقد کنند تا اقتصاد این کشور را تقویت کرده، هزینه کمک‌های واشنگتن را جبران کرده و رفاه و امنیت بلندمدت اوکراین را تضمین کنند.

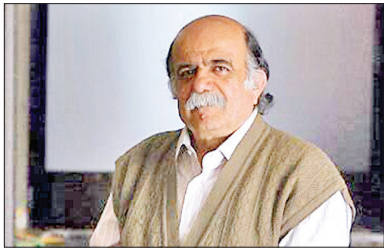
توپ در زمین مسکو

پس از اعلام این موضع اوکراین و موافقت این کشور با آتش‌بس ۳۰ روزه، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا در واکنش به این اقدام اوکراین اظهار داشت که «به‌طور مداوم می‌گفتم که باید در اوکراین آتش‌بس شود و اکنون اوکراین با این پیشنهاد موافقت کرده است و امیدوارم رئیس‌جمهور روسیه نیز با آتش‌بس موافقت کند تا بتوانیم مذاکرات را پیش ببریم و این جنگ پایان یابد. اگر روسیه با آتش‌بس موافقت نکند جنگ ادامه پیدا خواهد کرد و انسان‌های بیشتری کشته خواهند شد».

گفتار

خداوندگار بزم‌نامه

تحلیل **میرجلال‌الدین کزازی** از جایگاه نظامی در تاریخ ادب فارسی

میرجلال‌الدین کزازی که از چهره‌های نامدار و شناخته‌شدهٔ ادبیات کهن و ادبیات معاصر ایران به‌شمار می‌آید، نظامی را یکی از بزرگ‌ترین، نامورترین، شگفتی‌انگیزترین و شگرف‌ترین سخن‌وران ایرانی می‌خواند و تأکید می‌کند: «هیچ سروده‌ای در «پنج‌گنج» نظامی یا در دیوان او جز زبان پارسی نیست».

کزازی در گفت‌وگویی که انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به مناسب هفتهٔ بزرگداشت مقام حکیم‌نظامی با او داشته، می‌گوید: «نظامی یکی از سه سخنور ستیغینه در پهنهٔ سخن پارسی است، در بخشی از این سخن شگرف و شیوا که آن را ادب داستانی می‌نامیم، دو سخنور بزرگ و به نام دیگر که بر ستیغ سخن ایستاده‌اند، یکی فردوسی است که خداوندگار رزم‌نامه است و دو دیگر، مولاناست که خداوندگار رازنامه است. سه دیگر، نظامی است که خداوندگار بزم‌نامه است. این سه قلمرو، گسترده‌ترین و مایه‌ورترین قلمروها در سخن پارسی است. هر کدام از این سه، در قلمرو خویش نه‌تها در ایمان، به‌راستی بی‌هیچ گمان و گرافه، بی‌همتایند. پرسش بنیادین است که چرا در این سالیان، هیچ به فردوسی و به مولانا پرداخته‌اند؟ می‌توان گفت، نظامی در سایه مانده است. پاسخی که بدین‌پرسش می‌توان داد، یکی شاید این است که ایرانیان در این سالیان بیش، با رزم و راز پیوند داشته‌اند، به بزم چندان نمی‌گراییده‌اند. از سویی دیگر، بخشی بنیادین از رزم‌نامه را بزم‌نامه می‌سازد. بزم پارهای ناگزیر از رزم است، رزم ناگفته پیداست که سرنوشت پهلوانان است و بخشی از زندگانی پهلوان در بزم می‌گذرد. بزم‌نامه‌های شاهنامه از کهن‌ترین و زیباترین بزم‌نامه‌های پارسی است. دیگر، شاید این است که به شیوه‌ای نادرست، ناپذیرفتی و فریبکارانه در این دهه‌های سپسین، نظامی، سخنوری شمرده شده است که گویا بیرون از جغرافیای ایران است. درست است که نظامی سالیانی از زندگانی خود را در گنجه گذرانیده است، اما هر زمان از گنجه سخنی در میان می‌آورد، این شهر را می‌نکود و خوار می‌داند. پرشور، دریغ می‌برد که از شهرهای دیگر ایران که آن‌ها را بسیار ارج می‌نهد به دور افتاده است. برایت بیت‌هایی، شهرهایی در بخش میانین ایران بزرگ که آن را به شیوه تازیان، عراق عجم می‌نامند، زادگاه و پروردگاه نظامی بوده است. من نمی‌خواهم به این زمینه بپذیرم، زیرا سخن به درازا می‌کشد اما به یک نمونه از پیوند نظامی با گنجه بسنده می‌کنم. در بیت‌هایی از «خسرو و شیرین»، نظامی از گنجه به تلخی و به اندوه یاد کرده است. در آن بخش از این بزم‌نامه برین و بهین که برترین شاهکار بزم‌نامه‌ای است، در ادب جهانی است، در آن از دوستی سخن در میان آورده است که او را به سرودن این داستان دلکش برمی‌انگیخته است».

کزازی در مورد شبیهاتی که در مورد غیرایرانی بودن نظامی گاهی مطرح می‌شود، می‌گوید: «آنچه هیچ گمانی در آن نیست در فرجام سخن، این است که نظامی یکی از بزرگ‌ترین، نامورترین، شگفتی‌انگیزترین و شگرف‌ترین سخن‌واران ایرانی است. حتی اگر هم کسی بپذیرد که نظامی در گنجه زاده شده و گنجه‌ای است که نمی‌توان در این‌باره دل‌آسوده بود. زیرا به شما گفتم در سروده‌های نظامی بیت‌هایی هست که آشکار می‌کند او در یکی از شهرهای عراق دیده به دیدار جهان گشوده است؛ اما با این همه، حتی اگر بپذیریم که او در گنجه زاده شده است، گنجه در روزگار زاده شدن او بخشی از ایران بوده است و چند دهه پیش از جغرافیای فرمان‌روایی ایران گسسته است. هیچ سروده‌ای در «پنج‌گنج» نظامی یا در دیوان او جز زبان پارسی نیست. مایهٔ شادی است که چند سال است که ایرانیان اندک‌اندک به شکوه و والایی نظامی در سخن پارسی بی می‌برند و همایش‌هایی چند در این سالیان، در بزرگداشت و شناساندن این بزم‌آفرین برترین سامان داده شده است».

معاویه در عصر هوش مصنوعی

بررسی اهداف ساخت سریال جنجالی معاویه با استناد به دو کتاب تازه منتشر شدهٔ معاویه و چشم خدایگان

باشند اما پیامبر اسلام(ص) آن‌ها را به سبب اسلام آوردن‌شان آزاد کرد». این درحالی است که در سریال «معاویه» اسلام آوردن او را با اشتیاق و رضایت قبلی نشان می‌دهد و حتی مدعی می‌شود که مادرش هند هم به مسلمانی واقعی و پشیمان از گذشته تبدیل شده و مسلمانی کامل و خالص بوده است. مترجم هم چنین اشاره می‌کند در تاریخ اسلام کمتر چهره و شخصیتی را می‌توان سراغ داشت که همچون معاویه با وجود بهره‌مندی از موقعیت و امتیازات ویژه که نهایتاً موجب رسیدنش به جایگاه ریاست و پادشاهی طولانی مدت شد اما همواره مخالفت‌ها و انتقادات فروانی نسبت به او وجود داشته است.

آر. استفان هامفریز، نویسندهٔ کتاب «معاویه: از عربستان تا امپراتوری» دکترای تاریخ خود را سال ۱۹۶۹ از دانشگاه میشیگان گرفت، متخصص تاریخ جنوب‌غرب آسیا و عضو گروه تاریخ دانشگاه کالیفرنیا-سانتا باربارا است. از ویژگی‌های کتاب او توجه به نوشته‌های مقارن حکومت معاویه و امویان از زبان‌های مختلف در قالب سفرنامه، حکایات و کتب تاریخی است که علاوه بر ارجاعاتی که به این نوشته‌ها داده می‌شود، حدسیات و فرضیات جالب و قابل توجه مطرح می‌کند که البته به اعتقاد مترجم برخی از این فرضیات خالی از اغوجاجات و ابهام نیستند. مترجم در نامه‌ای به نویسنده کتاب می‌نویسد: «در صفحهٔ ۷ کتاب شما گفته شده که: «در نظر اهل سنت معاویه کاتب وحی بود!» این درحالی است که منابع اهل سنت فقط بر کتابت و نامه‌نگاری معاویه برای پیامبر اسلام(ص) تأکید کرده‌اند و بر کتابت وحی تصریح کرده‌اند و بعضی هم کتابت وحی معاویه را مشکوک دانسته‌اند». در قسمت دوم سریال هم تأکید پرنرنگی بر کتابت وحی بودن معاویه وجود دارد.

هامفریز، معاویه را یکی از مبهم‌ترین و اغفال‌کننده‌ترین شخصیت‌های صدر اسلام می‌داند و می‌نویسد: «از میان همهٔ خلفاء پیشین، مطمئناً معاویه مبهم‌ترین و اغفال‌کننده‌ترین چهره است. شخصیت او بدین‌سبب اغفال‌کننده است که حتی در مورد وقایع عمومی دوران او بسیار اندک می‌دانیم و این تقریباً شامل دورانی می‌شود که وی به مدت ۲۰ سال رهبر بی‌منازع جامعه اسلامی و امپراتوری وسیع‌اش بود. ما حتی از عقاید اولیه و اهداف او چیزی بسیار کمی می‌دانیم. معاویه از آن‌رو مبهم است که مسلمانان مطمئن نبودند در مورد او چه تصویری داشته باشند. او در دوران زندگی‌اش نماد کشمکش‌ها و ناامنی‌هایی بود که جامعهٔ مومنان را پریشان کرد و همچنان تا دوران حاضر در همان وضعیت نگه داشت. معاویه به هر صورت در تاریخ اسلام شخصیتی تعیین‌کننده است. تحولات سیاسی و دینی دوران آغازین اسلامی بدون او مبهم و ناقص است». او در بخش دیگری از کتابش دربارهٔ علت مبهم بودن زندگی و قضاوت دربارهٔ معاویه می‌نویسد: «بی‌شک رفتار محافظه‌کارانه و حساب‌شدهٔ معاویه در جایگاه ابهام‌آمیزش در تصور مسلمان نقش داشته اما این آغاز کار است. مشکل واقعی آن است که او به نحو شسته‌ورفته با مقولات اخلاقی که بعداً مسلمانان وضع کردند- تا جایگاه دینی شخص را ارزیابی نمایند- مطابقت نمی‌کرد». استفان هامفریز زندگی معاویه را به سه مرحله تقسیم می‌کند:

- دوران کودکی تا آغاز بزرگسالی که در خانوادهٔ سنتی و چارچوب‌های قبیلهٔ عرب قریشی سپری شد.
- مدت ۲۵ سال به‌عنوان نخبهٔ سیاسی و نظامی اسلامی تازم‌نویافته سپری شد.
- ۲۵ سال صرف کشمکش و سپس تصاحب عالی‌ترین قدرت در رهبری امپراتوری اسلامی کرد.

به اعتقاد هامفریز از نخستین دوران زندگی معاویه مطالب ناچیزی برای گفتن وجود دارد و از ۲۵ سال دوم که معاویه تحت خلافت عمر و عثمان حاکم سوریه بود، اخبار و حکایاتی نقل شده که بعضی از آن‌ها صحیح هستند. اما دربارهٔ سومین دوره از زندگی معاویه کوهی از اطلاعات در دسترس است که هیچ یک از آن‌ها یقینی نیستند.

سنتی تبدیل به داده‌های دیجیتالی نشوند به راحتی به فراموشی سپرده می‌شوند و فیلم‌ها و منابع موجود در بانک‌های اطلاعاتی دیجیتال هستند که به سوالات و مجهولات افراد پاسخ می‌دهند.

متئو پاسکوبینلی، استاد فلسفهٔ علم دانشگاه کا فوسکاری ونیز که از اندیشمندان برجستهٔ حوزهٔ «مطالعات انتقادی هوش مصنوعی» است، در کتاب «چشم خدایگان: تاریخ اجتماعی هوش مصنوعی» که نخستین‌بار سال ۲۰۲۳ منتشر شد و نشر هرمس به‌تازگی آن را با ترجمهٔ سهیل رضائزاد منتشر کرده، صورت‌بندی تازه‌ای از چستی هوش مصنوعی ارائه می‌کند و آن را چنان که از عنوان مقدمه کتاب برمی‌آید، با ماشینی‌سازی تقسیم کار یکسان می‌بیند. پاسکوبینلی می‌کوشد میان نظریهٔ «خودکارسازی کارمحور» و دو دسته از نظریه‌های دیگر خودکارسازی، یعنی نظریه‌های «خودکارسازی ارزش‌محور» و نظریه‌های «خودکارسازی دیدگاه‌محور»، سنتزی ارائه کند. به اعتقاد او ظهور مدل‌های بنیادین بزرگ در سال‌های اخیر (مثل پرت، جی‌پی‌تی،

کلپس) نشان می‌دهد که چگونه می‌توان یک الگوریتم یادگیری عمیق را تنها به کمک مجموعه‌ای از داده‌های یکپارچه و عظیم آموزش داد و از آن برای خودکارسازی گسترهٔ وسیعی از وظایف ردپدین (پاسخ به پرسش، تحلیل احساسات، استخراج اطلاعات، تولید متن، نوشتن توضیح برای تصاویر، تولید تصویر، انتقال سبک، تشخیص شی، پیروی از دستورات...) بهره برد و می‌نویسد: «از آنجا که مدل‌های بنیادین بزرگ براساس گنجینه‌های عظیم میراث فرهنگی، دانش جمعی و داده‌های اجتماعی ساخته شده‌اند، نزدیک‌ترین تقریب به ماشین‌سازی «عقل عمومی» هستند که رویایش در عصر صنعتی شکل گرفته بود. به اعتقاد پاسکوبینلی جنبهٔ مهمی از یادگیری ماشینی، که مدل‌های بنیادین نمایش می‌دهند، این است که خودکارسازی وظایف فردی، تبدیل میراث فرهنگی به کد و تحلیل رفتارهای اجتماعی هیچ تمایز فنی‌ای از یکدیگر ندارند و همگی را می‌توان با فرآیند مدل‌سازی آماری یکسانی انجام داد. هشدار و توجه نویسندهٔ «چشم خدایگان» بیشتر معطوف به انحصار پلتفرمی شرکت‌هایی چون گوگل، مایکروسافت و آمازون و شکل‌گیری سرمایه‌داری پلتفرمی است و می‌نویسد: «قدرت این «خدایگان جدید» در خودکارسازی وظایف منفرد نیست، بلکه در مدیریت تقسیم کار اجتماعی است». در چنین فضایی است که «معاویه» ساخته شده است. در این فضا کسی دست بالاتر را دارد که بانک اطلاعاتی بیشتری تولید کند و بتواند بر کنترل‌کنندگان انحصار پلتفرمی تأثیر بگذارد.

◀ زندگی مبهم و اغفال‌کنندهٔ معاویه

اما چون موضوع این سریال «معاویه» است بد نیست اشاره‌ای هم به کتاب تازه منتشر شدهٔ «معاویه: از عربستان تا امپراتوری» داشته باشیم که نشر پيله آن را با ترجمهٔ سیدمحمدحسین میرابوطالبی منتشر کرده است. مترجم در مقدمه‌اش دربارهٔ اسلام آوردن خاندان ابوسفیان می‌نویسد: پذیرش اسلام توسط ابوسفیان که در سال هشتم قمری به همراه خانواده و در آستانه فتح مکه توسط پیامبر(ص) اتفاق افتاد و از سوی پیامبر(ص) طلقاء خوانده شدند، یعنی کسانی که به اجبار و اکراه و ناچاراً اسلام را پذیرفتند و در واقع باید اسیر جنگ و غنیمت رسول‌الله

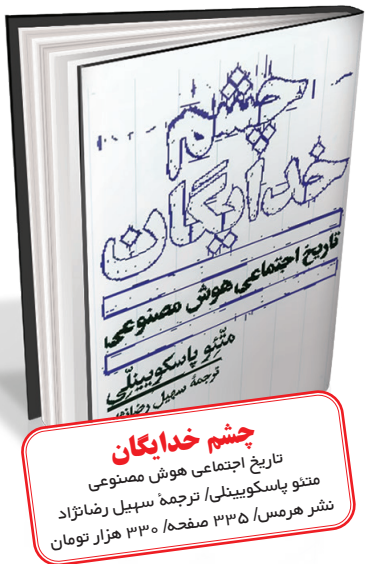
پخش سریال «معاویه» از شبکهٔ MBC عربستان سعودی در ماه رمضان امسال موجی از واکنش‌ها را در کشورهای اسلامی و کاربران شبکه‌های اجتماعی برانگیخته است. ماه رمضان سال گذشته هم پخش سریال «حشاشین» از شبکهٔ مصری DMC با واکنش‌ها و مخالفت گسترده در بین ایرانیان مواجه شد. بحث‌برانگیزی «معاویه» و «حشاشین» درحالی است که سال‌هاست تولیدات مناسبی صداوسیما برای ماه رمضان توجه‌برانگیز نبوده و این قبیل تولیدات توانسته‌اند مخاطب قابل توجهی داشته باشند.

سریال «معاویه» روایت‌گر زندگی معاویه، پسر ابوسفیان است که حکومت بنی‌امیه را در دمشق پایه‌گذاری کرد. به گفتهٔ عوامل سریال، حوادث اصلی پس از مرگ عثمان، سومین خلیفه، آغاز می‌شود و در آن به دوره‌ای می‌پردازد که اختلاف میان معاویه و حضرت علی(ع)، جنگ میان آن‌ها، اختلاف میان معاویه و امام حس(ع) و ماجراه‌ای پس از آن است. برخی منابع می‌گویند، به قدرت رسیدن یزید و واقعهٔ عاشورا نیز در این سریال به تصویر کشیده شده است. خالد صلاح، روزنامه‌نگار مصری سرپرست نویسندگان این سریال است و کارگردانی آن را طارق العریان فیلم‌ساز فلسطینی-آمریکایی و احمد مدحت، فیلم‌ساز مصری برعهده داشته‌اند که البته نام کارگردان در تیتراژ سریال درج نشده است. جنجال‌های سریال «معاویه» تا حد زیادی قابل پیش‌بینی بود، زیرا این شخصیت جایگاه متفاوتی

در تاریخ اسلام دارد. صرف‌نظر از بحث‌های تکنیکی راجع به فضاسازی آن زمان و نحوهٔ پوششش و... نکتهٔ مهم و کلیدی سریال «معاویه» این است که مستندات متقن تاریخی بنیای کار تیم پژوهش و نویسندگان نبوده، بلکه این سریال تصویری است که سازندگان آن خواسته‌اند از حیات معاویه ارائه دهند. در نتیجه، نویسندگان سریال آزادانه در بازنویسی تاریخ عمل کرده‌اند و حوادث و شخصیت‌ها را به‌گونه‌ای پردازش کرده‌اند که با مستندات تاریخی سازگاری ندارد و حتی مناسبات داخلی خانوادهٔ ابوسفیان را به‌گونه‌ای تصویر کرده‌اند که گویی او در خانوادهٔ او زن‌ها از اقتدار و اهمیت بیشتری برخوردار بوده و بی‌توجه به روایت مشهور دربارهٔ ظلم آشکار و صریح به زنان در این دوره، ابوسفیان را در زمینهٔ توجه به زنان فردی در حد جان استوارت میل معرفی می‌شود. در قسمت‌های اول سریال، معاویه، شخصی نزدیک به پیامبر اسلام و یکی از کاتبان وحی و با درایت تصویر شده که حتی از مخالفت‌های پدرش با اسلام پیش از فتح مکه متعجب می‌کرد. به تصویر کشیدن شخصیت‌های مذهبی ازجمله ابوبکر، عمر و حضرت علی(ع) نیز انتقاد مؤسسه‌های دینی را برانگیخته است. ازجمله دانشگاه «الازهر» مصر «به تصویر کشیدن صحابه» را «خلاف شرع» دانسته است. البته الازهر در سایت رسمی خود فتوایی دربارهٔ سریال معاویه منتشر نکرده اما روزنامهٔ «المصری الیوم» گزارشی در این باره منتشر کرده و موضع الازهر دربارهٔ «سریال عمرین خطاب» را یادآور شده است. سریال «عمرین خطاب» سال ۲۰۱۲ از شبکهٔ (ام‌بی‌سی) پخش شد و در آن سال الازهر نسبت به نشان دادن چهرهٔ صاحبه در این سریال معترض شد و این اقدام را «خلاف شرع» دانست. سیدمحمدحسین رجبی‌دوانی، پژوهش‌گر تاریخ اسلام هم که تا چند روز پیش ریاست بنیاد ایران‌شناسی را بر عهده داشت به نقد تاریخی سریال معاویه پرداخته و می‌گوید: «ما در منابع معتبر تاریخی چهرهٔ مثبتی از معاویه نداریم و معاویه به سبب آن‌که در عالم اسلام برای اولین بار مقابل حکومت مشروح [حضرت علی] ایستاد و اولین کسی است که حاضر نشد خلیفهٔ مطاع را به رسمیت بشناسد و موجب پدید آمدن جنگ خونینی شد، مورد حمله و خدشه بوده است». او البته در ادامه می‌گوید در بین علما و مورخان اهل تسنن دیدگاه‌ها دربارهٔ معاویه متفاوت است و «برخی به تبعیت از ابن تیمیه که برای معاویه قداست قائل شد، ممکن است از این سریال استقبال کنند اما در میان اهل تسنن هم افرادی وجود دارند که معاویه را به خاطر مقابله با خلیفهٔ مشروح و شورش‌ی که بر ضدحضرت علی کرد، تقبیح می‌کنند».

◀ معاویه در زمانهٔ انحصار پلتفرمی

حال سوال مهم و مسألهٔ اصلی اینجاست که هدف سازندگان این سریال از بی‌توجهی آشکار به مستندات تاریخی چیست و چرا چنین رویه‌ای در پیش گرفته‌اند؟ تلاش سازندگان در واقع در جهت بازنمایی متفاوتی از تاریخ اسلام و شخصیت‌های آن دوره است و به نظر می‌رسد بیش از تأثیرگذاری بر مخاطب لحظه‌ای، به فراهم کردن بانک اطلاعاتی برای منابع دیجیتالی و اینترنتی توجه دارند؛ چراکه در عصر هوش مصنوعی دیگر منابع مکتوب معیار حقیقت و واقعیت نیستند و داده‌های دیجیتالی روایتگر جهان هستند. دیگر کسی به این‌که در فلان کتاب دربارهٔ فلان شخص چه آمده اهمیت نمی‌دهد، بلکه پاسخش را از موتورهای جست‌وجو و هوش مصنوعی می‌خواهد و اگر کتاب‌ها و دیگر منابع

گزارش سینمای جهان

سفیدبرفی گرفتار سیاست شد

دیزنی فرق قرمز فیلم را
به دلیل اظهارات بازیگرانش لغو کرد

دیزنی در میان مخالف‌خوانی‌های سیاسی ریچل زگلر و گل‌گدوت، حمایت خود از فیلم «سفیدبرفی» را کم کرد. دیزنی اولین نمایش هالیوودی «سفیدبرفی» را ۱۵ مارس انجام می‌دهد، اما قصد ندارد مانند همه پیش‌نمایش‌هایش، مراسم فرش قرمز برگزار کند. این فیلم با یک مهمانی پیش از نمایش و پس از آن نمایش فیلم در سینما الکاپیتان با حضور ریچل زگلر و گل‌گدوت که نقش ملکه شیطانی را بازی کرده، خواهد بود. با این حال، فرش قرمزی که میزبان رسانه‌ها باشد و معمولاً دیزنی به راه می‌انداخت تا مصاحبه با بازیگران و سازندگان در آن انجام شود، در کار نخواهد بود. پوشش این مراسم به عکاسان و کارکنان استودیو محدود شده است. دیزنی در این مورد نظری نداده، اما این برنامه‌های مختصر پیش از اکران این فیلم که ساخته مارک وب است و از ۲۱ مارس روی پرده سینماها می‌رود، صورت می‌گیرد.

برخی از طرفداران دیزنی انتخاب ریچل زگلر را به دلیل لاتین بودن او زیر سوال بردند. وی که بازیگر «داستان وست ساید» هم بود، وقتی انیمیشن اصلی محصول ۱۹۳۷ را «تاریخ» نامید، با واکنش شدید روبه‌رو شد. وی شاهزاده ناجی سفیدبرفی را هم زیر سوال برد. این بازیگر گفته بود: شاهزاده او را نجات نخواهد داد. او قرار نیست در رویای عشق باشد. او رویای این را دارد که به رهبری تبدیل شود که می‌داند می‌تواند باشد. زگلر در مصاحبه‌ای دیگر واکنش شدید مردم به فیلم را «شور» خواند و گفت: من احساسات مردم نسبت به این فیلم را به‌عنوان اشتیاق تفسیر می‌کنم. از سوی دیگر پیتر دینکلیج، بازیگر کوتاه‌قامت هالیوود هم تصویری را که در فیلم از آدم‌های کوتاه ارائه می‌شود زیر سوال برده بود.

بعد هم مسائل سیاسی دخیل شد و زگلر شعار «فلسطین آزاد» را در شبکه‌های اجتماعی تبلیغ کرده و در همان حال، گدوت که اسرائیلی است، در شبکه‌های اجتماعی و همچنین در یک سخنرانی که به‌تازگی در نیویورک انجام داد، به حامی صریح رژیم صهیونیستی بدل شد. او در بخشی از سخنان خود گفت: هرگز تصور نمی‌کردم که در خیابان‌های آمریکا و شهرهای مختلف جهان، مردمی را ببینم که حماس را محکوم نمی‌کنند، بلکه کشتار یهودیان را جشن می‌گیرند، توجیه می‌کنند و تشویق می‌کنند. گدوت در گذشته سعی کرده بود از سیاست دوری کند، اما اکنون می‌گوید پس از ۷ اکتبر احساس می‌کند باید صحبت کند.

زگلر در واکنش به انتخاب مجدد دونالد ترامپ، هم پستی منتشر کرد و در آن نوشت: امیدوارم حامیان ترامپ و رای‌دهندگان به وی و خود شخص ترامپ هرگز روی آرامش نبینند. او ۲ روز بعد از اظهاراتش عذرخواهی کرد.

همه اینها درحالی است که یکی دو هفته پیش ده‌ها معترض طرفدار فلسطین خارج از مکان اولین نمایش هالیوودی «اکاپیتان آمریکا: دنیای جدید شجاع» تجمع کردند و به دلیل دادن نقش ابرقهرمان فیلم به یک شخصیت اسرائیلی با بازی شیره هاس، بازیگر اسرائیلی، خواستار تحریم این فیلم شدند.

برای تبلیغات فیلم «سفیدبرفی» دیزنی از تصاویر حضور گدوت و زگلر با هم در اسکار استفاده کرد. تیزر رسمی این فیلم از ۳ ماه پیش تاکنون تنها ۱۱.۸ میلیون بازدید در یوتیوب داشته است.

جان ویک دوباره زنده می‌شود

کمپانی لاینزگیت تایید کرد که قسمت پنجم «جان ویک» ساخته می‌شود. «جان ویک: فصل ۴» با وجود رتبه R و زمانی حدود ۳ ساعت، نزدیک به ۲۰۰ میلیون دلار در آمریکا و نیم‌میلیارد دلار در سراسر جهان فروش کرد. با وجود اینکه در «فصل ۴» در انتهای فیلم شاهد کشته شدن و تدفین جان ویک بودیم، اما فقط در هالیوود است که مردگان می‌توانند دوباره جان بگیرند.

شیرشاه با صدای هوتن شکبیا

انیمیشن «موفاسا: شیرشاه» به کارگردانی بری جنکینز که امسال اکران شده، با دوبله اختصاصی و با صدای هوتن شکبیا و هومن حاجی‌عبداللهی در شبکه‌نمایش خانگی منتشر و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است. داستان «موفاسا: شیرشاه» از این قرار است که موفاسا، توله شیر تنها و گمشده‌ای است که با شیر مهریانی به نام تاکا با نسبی سلطنتی آشنا می‌شود.

و در مصر از سوی برخی شخصیت‌های مذهبی به دلیل نحوه به تصویر کشیدن شخصیت‌های تاریخی اسلام مورد انتقاد قرار گرفته است. دو سال پیش، مقتدی صدر، روحانی برجسته شیعه و چهره سیاسی عراق از شبکه ام‌بی‌سی خواسته بود که تولید این سریال را متوقف کند. در واکنش به این سریال، شبکه العاشر عراق تهدید کرد که برنامه‌ای درباره ابولؤلؤ (پرویز نهاوندی)، فردی که عمرین خطاب را به قتل رساند، تولید خواهد کرد.

عربستان به خاطر بروز چنین واکنش‌های اقدام به تغییر برخی از صحنه‌ها و سانسور سریال کرد. به همین دلیل کارگردانش طارق‌العریان، خواستار حذف نامش از تیتراژ این سریال جنجالی شد. احمد مدحت، کارگردان مصری که ساخت قسمت‌هایی از این سریال را بر عهده داشته، فاش کرد که طارق‌العریان دیگر کارگردان مشهور این سریال خواستار حذف نامش از تیتراژ این اثر شده با وجود اینکه در مراحل فیلم‌برداری آن حضور داشته است. مدحت در گفت‌وگویی تلویزیونی اعلام کرد که العریان به دلیل ناراحتی از حذف برخی صحنه‌ها هنگام بازی‌بندی‌های نهایی، تصمیم گرفته، نام خود را از سریال کنار بگذارد. او همچنین تأکید کرد که خود را در این ماجرا درگیر نمی‌داند و همچنان برای العریان احترام زیادی قائل است.

حذف نام العریان از تیتراژ ابتدایی و انتهایی سریال، واکنش‌های زیادی را در فضای مجازی برانگیخت. مدحت توضیح داد که این مجموعه تحت بررسی‌های گسترده «هیات علمای» عربستان قرار گرفته و در نتیجه تغییرات زیادی در آن اعمال شده است. او افزود که پس از توقف تولید، کارگردانی این پروژه را بر عهده گرفته و آن را احیا کرده است. به گفته او، تهیه‌کنندگان بودجه بالایی برای این اثر در نظر گرفته بودند و بر دیدگاه هنری خود پافشاری می‌کردند که همین موضوع باعث ناراحتی العریان شد.

همه اینها نشان می‌دهد که عربستان نمی‌خواهد «معاویه»‌اش موجب بروز اختلافات شدید میان شیعه و سنی شود اما با این وجود در پی این است که شخصیت‌های تاریخی‌اش را با شمایلی تازه به مسلمانان نشان دهد و ذهنیت منفی که درباره آنها وجود دارد را از آذهان پاک کند.

فعلاً که استقبال از «معاویه» نشان می‌دهد، عربستان به هدفی که در نظر داشته تا اندازه‌ای دست پیدا کرده و ۱۰۰ میلیون دلارش را بی‌جهت هدر نداده است. بن‌سلمان، ولیعهد این کشور به خوبی از تأثیر هنر بر مردم مطلع است و می‌داند با سینما، موسیقی و... چطور می‌توان آذهان مردم و به‌خصوص مسلمانان را به تسخیر خود درآورد، پیش از آنکه نیاز به هر اقدام نظامی و جنگی باشد. او نشان داده که بیش از جنگ به صلح و هنر نیاز دارد و می‌تواند از این طریق و با هزینه و خسارت کمتر به آنچه می‌خواهد دست یابد و چشم‌اندازی را که برای خود کشور و منطقه‌اش ترسیم کرده به راحتی و بدون دردسر ترسیم و عینی کند.

ظرفیت زیادی برای پذیرش دین اسلام دارد. او در واقع از کودکی با ابوسفیان پدرش و هندجگر‌خوار مادرش در دشمنی و مخالفت با پیامبر زاویه دارد و گرایش به اسلام داشته است.

در واقع کارگردان، معاویه را از صحابی نزدیک و وفادار به پیامبر نشان می‌دهد که به واسطه هوش، ذکاوت، سیاست و صداقتش به‌عنوان یکی از کاتبان وحی انتخاب شده و این وظیفه خطیر را بر گردن می‌گیرد. این سریال تصویر خوبی از خلفای سنی هم به نمایش می‌گذارد و آنان را از یاران اصلی پیامبر نشان می‌دهد که ارتباط صمیمانه‌ای با حضرت علی (ع) دارند.

اما فارغ از همه مضامینی که این سریال در برمی‌گیرد که داستان تماماً در خدمت بهسازی تصویر معاویه در آذهان مسلمانان است و او را یکی از بهترین خلفای اسلام نشان می‌دهد که خدمات بسیاری به اسلام و بسط و گسترش آن به سرزمین‌های دور دارد. ساختار مجموعه طوری است که اعراب پیش از هجرت پیامبر را آنچنان پیشرفته و متمول نشان می‌دهد که گویی تاریخ را بیش از یکصد سال جابه‌جا کرده‌اند و اعراب بادیه‌نشین، زندگی شهرنشین و متجدد دارند. معاویه روی تختی که با پرده‌های اطلس پوشیده شده به دنیا می‌آید! او را در همان بدو تولد در حوله‌ای خطدار می‌پوشانند، درحالی که در آن دوره چیزی به شکل حوله با بافت برجسته و خطدار وجود نداشته و از کرباس استفاده می‌کردند. معاویه در اتاقی جداگانه روی تخت خوابی با پای‌های کنگرهای به خواب می‌رود درحالی که میز عسلی در کنار تختش گذاشته شده و ملحفه‌های راه‌راه و گلدار روی تختش را پوشانده است! تصویری که از دمشق در همان ابتدای سریال به نمایش گذاشته می‌شود، آنقدر عجیب‌وغریب است که نمی‌توان هیچ شهری را در آن دوره به این شکل و شمایل تصور کرد. شهری که تمامی خانه‌هایش بلند و دو طبقه است با شیروانی‌های سفالی و رنگی و ایوان‌هایی که بی‌شباهت به روف‌گاردن‌های فعلی نیست. اینها همه تصاویر جعلی است که دورانی که اعراب در بادیه زندگی می‌کردند و به هیچ وجه از چنین امکاناتی در زندگی برخوردار نبود.

همه اینها را اضافه کنید به لباس‌های ابوسفیان و معاویه و دیگر سران عرب که لباس‌ها و چکمه‌های با پارچه‌های ابریشمی و چند رنگ به تن دارند و زنان‌شان لباس‌ها و پوششی می‌پوشند که در سریال‌ها و فیلم‌های مذهبی دیده نشده است.

این سریال درحالی با چنین شکل و شمایلی ساخته و پرداخته شده که ما هنوز شاهکار مصطفی عقاد با نام «فرستاده» را از خاطر نبردم و همزمانی آن فیلم سینمایی با دوره‌ای که این سریال آن را روایت می‌کند، به خوبی می‌تواند معیاری برای درک اشتباهات و خطاهای این مجموعه باشد.

با همه اینها «معاویه» درحالی از شبکه‌های عربی درحال پخش است که عراق هم مانند ایران انتشار آن را ممنوع اعلام کرده

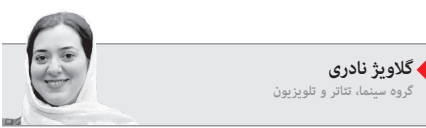

اتللو برادوی را احیا کرد

پیش‌نمایش «اتللو» با بازی «دنزل واشینگتن» و «جیک جیلنهال» در تاتر بری‌مور برادوی هفته گذشته با ۲.۸۱۸ میلیون دلار و به پرفروش‌ترین تاتر احیا شده تاریخ برادوی تبدیل شد. این نمایش در هفته اول از هفت اجرا ۲.۶۳۷ میلیون دلار فروخته اما بلیت‌های آن با قیمت ۳۶۱.۹۰ دلار به فروش رفتند که بیش از دو برابر میانگین قیمت بلیت نمایش‌های پرفروش بود. میانگین بلیت «اتللو» در هفته گذشته ۳۳۸.۰۹ دلار بود.

معاویه آل سعود

سریال معاویه، جدیدترین محصول کشور عربستان که در ایام ماه رمضان پخش می‌شود
با جعل تاریخ اسلام، واکنش‌های بسیاری را برانگیخته است

گلاویژ نادری
گروه سینما، تئاتر و تلویزیون

«معاویه» پر هزینه‌ترین سریال عربستان این روزها تبدیل به مجموعه‌ای جنجالی ماه رمضان امسال شده است. سریالی که با وجود ممنوعیت پخش و نمایش در تعدادی از کشورهای منطقه از شبکه‌های ماهواره‌ای عربی و ایرانی درحال پخش است و به راحتی در دسترس قرار دارد. در ایران از همان ابتدا، انتشار، پخش و دوبله سریال ممنوع اعلام شد تا اتفاقاتی که سال گذشته درباره مجموعه «حشاشین» و انتشار آن از یکی از پلتفرم‌ها رخ داد دوباره تکرار نشود. کشورهای عربی و در رأس آنها عربستان در این سال‌ها که ما هیچ سریال تماشایی در ماه رمضان نداریم و مدیران تلویزیون دل به «محلل» خوش کردند و از تماشاگر میلیونی آن می‌گویند، برنامه‌های پیچیده و مهمی را برای این ماه در نظر می‌گیرند. آنها سال گذشته سریال «حشاشین» را با هدف تطهیر حسن صباح و تغییر باور مسلمانان نسبت به این رهبر فرقه فاطمیان به صورت گسترده پخش کردند و حالا به سراغ معاویه رفتند و در پی این هستند که تصویر تازه‌ای از او در آذهان مسلمانان شیعه و سنی به وجود بیاورند. برخلاف مدیران تلویزیونی ما که خود را بی‌نیاز از ساخت چنین مجموعه‌های استراتژیکی می‌دانند و حتی در ساخت سریال‌های اینچینی درباره شخصیت مهم سیاسی مانند سردار شهید حاج قاسم سلیمانی هم هیچ وسواس و سختگیری از خود نشان نمی‌دهند، حالا با سریالی ۱۰۰ میلیون‌دلاری مواجه شدند که درصدد است تاریخ اسلام و چگونگی نفوذ آن در منطقه و آفریقا و آسیای میانه به روایت خود به تصویر درآورد.

این سریال از ابتدای پخش به دلیل تبلیغات گسترده‌ای که درباره آن صورت گرفت و البته ممنوعیت‌هایی که شامل حال آن شد، در فضای مجازی جنجال‌های بسیاری به پا کرد و همچنان هم محل بحث و تحلیل است.

شبکه ام‌بی‌سی عربستان که این سریال را تولید کرده، اعلام کرد این مجموعه با دوبله و زیرنویس‌های کشورهای منطقه به زودی پخش خواهد شد. همه اینها نشان می‌دهد که عربستان از هیچ تلاشی برای دیدن شدن بیشتر این مجموعه نمی‌گذرد و به هر قیمتی که شده، سریالی که ۱۰۰ میلیون دلار به پای آن ریخته را طوری به نمایش می‌گذارد که تماشاگر حداکثری داشته باشد. اما «معاویه» چه تصویری از اسلام و تاریخ آن به تصویر می‌کشد؟ این سریال توسط خالد صلاح، روزنامه‌نگار مصری نوشته شده و طارق‌العریان، فیلمساز فلسطینی-آمریکایی آن را کارگردانی کرده است. خالد صلاح، نویسنده مجموعه در پاسخ به انتقاداتی که درباره نمایش «معاویه» مطرح شده، گفت که هدفش ارائه روایت خاصی نبوده و تاریخ را سیاه‌وسفید ننوشته و به معاویه تنها به‌عنوان یک فرمان‌روا نگاه نکرده، بلکه فردی را تصویر کرده است که اشتباه هم داشته و مانند همه کسانی که پیش از او آمدند، به سرنوشت خود دچار شده است.

در واقع او «معاویه»‌ای را به نمایش گذاشته که حتی پیش از مسلمان شدن پدرش ابوسفیان به اسلام درمی‌آید! درست در زمانی که پیامبر درحال ورود مکه است؛ او وضو می‌گیرد و اسلام می‌آورد و این درحالی است که پدرش ابوسفیان در آن زمان مسلمان نشده و تنها از سوی پیامبر امان‌نامه دریافت کرده بود. کارگردان و نویسنده سریال بنا بر توصیه و سفارش‌هایی که به او شده از همان دوره کودکی نشان می‌دهد که معاویه چنان از ضمیر پاک و ناخودآگاه بی‌آلایشی برخوردار بوده که با سولالاتی که از پدرش درباره پیامبر و نحوه دعوتش به اسلام می‌پرسد، نشان می‌دهد که قلباً مومن بوده و

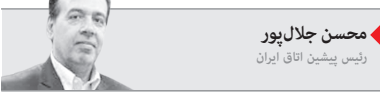
سال هشتم شماره ۱۹۳۲
پنج‌شنبه ۲۳ اسفند ۱۴۰۳

دیدگاه: تحلیل اقتصادی

همان همیشگی

چرا گشایش‌های اقتصادی ماندگار نیستند؟

طی ۱۰۰ سال اخیر، ایران فرازوفرودهای زیادی را طی کرده است. در این مدت همیشه کسانی به دنبال به زیر کشیدن حکومت بوده‌اند و کسانی در کمین نشسته‌اند که قدرت را از آن خود کنند. در تمام این سال‌ها ناطقینانی و بی‌ثباتی، مهمان همیشگی اقتصاد ایران بوده و هیچ وقت یک دوره رشد، به اندازه یک دهه ادامه پیدا نکرده است.

فاصله زمانی تحولات مشروطه تا به توب بستن مجلس مگر چقدر بود؟ فاصله زمانی روی کار آمدن رضاخان تا زمانی که ششوک‌های پیاپی، اقتصاد را در هم کوبید و تیمورتاش مبتکر دولتی شدن تجارت شد، چقدر طول کشید؟ فاصله زمانی توسعه صنعتی در دهه ۴۰ تا آغاز صنعت‌زدایی چقدر طول کشید؟ فاصله زمانی آغاز اصلاحات اقتصادی در اواخر دهه ۶۰ تا میانه‌های دهه ۷۰ و شروع یک دوره خوب از ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۴ مگر چقدر طول کشید؟ بهبود رابطه با جهان از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ که امیدها زنده شد و اقتصاد به گردش درآمد، چقدر زمان برد؟ و در نهایت، از روی کار آمدن مسعود پزشکیان و به محاق رفتن مذاکرات چند ماه زمان برد؟

از شرایط نابسامان سال‌های آخر حکومت قاجار، ظهور جدایی‌طلبان در آذربایجان و خراسان و گیلان و دولت‌های ناپایدار، اقتدارگرایی رضاخانی سر برآورد. دهه نخست حکومت رضاشاه، دوران نظم بخشیدن به بی‌نظمی برجا مانده از دوران قاجار و تحکیم نهاد مالکیت بود. بهبود امنیت هم به کمک اقتصاد آمد و رشد اقتصاد آغاز شد. این امنیت نسبی، به اقتدارگرایی رضاشاهی در دهه دوم حکومتش منجر شد که سرآغاز سرکوب اقتصاد و دولتی شدن آن بود. در دوره پهلوی، با اجرای برنامه‌های توسعه صنعتی، تلاش‌هایی برای تقویت این بخش صورت گرفت، اما این اقدامات عمدتاً به ایجاد بنگاه‌های شبه‌دولتی یا وابسته به دربار و نخبگان سیاسی منجر شد تا شکل‌گیری یک بخش خصوصی بویا و رقابتی. نتیجه این رویکرد، اقتصادی بود که در آن بخش خصوصی نه‌تنها از استقلال کافی برخوردار نشد، بلکه به‌عنوان مکمل اقتصاد دولتی عمل کرد.

پس از آن اندیشه‌های چپ و ناسیونالیستی وارد عرصه اقتصاد ایران شد که با تحولات ملی شدن نفت به اوج خود رسید. دهه ۴۰، را اگرچه به اصلاحات ارضی و انقلاب سفید شاه می‌شناسند، عصر حکومت تکوکرات‌ها نیز هست. عصری طلایی که دولت مستعجل بود و با ورود به دهه ۵۰، فوران قیمت نفت، سایه سنگین سیاست را بر اقتصاد انداخت که خطاهای محرز محمدرضاشاه و اعمال‌نظری‌های شخصی او، عرصه را بر اقتصاد تنگ کرد و باعث ایجاد تورم، افزایش نقدینگی و ابتلای اقتصاد ایران به بیماری هلندی برای نخستین بار شد. وقایعی که منجر به انقلاب ۱۳۵۷ شد، اما این انقلاب در عرصه اقتصاد رخ نداد و سیاست‌های دولتی شدن اقتصاد، تحت تأثیر اندیشه‌های چپ اسلامی با قیمت‌گذاری، تعیین نرخ ارز و کوبنی شدن در دوران جنگ به اوج رسید. سال‌های پس از جنگ، دوران سازندگی بود که با گسترش روابط بین‌المللی، راه برای اقتصاد و سرمایه‌گذاری خارجی نیز گشوده شد. پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، با ملی شدن بخش‌های کلیدی اقتصاد مانند صنایع بزرگ، بانک‌ها و تجارت خارجی و تسلط دولت بر منابع اصلی تولید، بخش خصوصی به حاشیه رانده شد. قانون اساسی جمهوری اسلامی، در اصول ۴۳ و ۴۴، به نقش بخش خصوصی در کنار اقتصاد دولتی و تعاونی اشاره دارد، اما در عمل، سیاست‌های اجرایی به سمت دولتی‌سازی پیش رفت. این روند در دهه‌های بعد با شدت و ضعف ادامه یافت و هرچند در برخی مقاطع، مانند دهه ۱۳۶۰، به دلیل شرایط جنگی و نیاز به خودکفایی، فعالیت‌های محدود بخش خصوصی مورد توجه قرار گرفت، اما این توجه بیشتر جنبه تاکتیکی داشت تا استراتژیک‌اما این آزادی نسبی به سیطره یوپولیسم بر سیاست و اقتصاد انجامید که سال‌های دهه آخر قرن چهاردهم، اگرچه با پرجام و گشایش اندک آغاز شد، اما دهه از دست رفتن تمام میراث بر جای مانده از اصلاحات بود.

سوال مهم این است: در ۱۰۰ سال گذشته ایران همه نوع حکومت را به خود دیده و همه نوع مرام سیاسی را تجربه کرده است. در این سال‌ها اقتصاد ایران روزهای خوب هم به خود دیده اما چرا این روزهای خوب ادامه پیدا نکرده؟ چرا دوران رونق در اقتصاد ما، تنها یک اتفاق است و هرگز به یک روند تبدیل نشده است؟ چرا گشایش‌های اقتصادی ماندگار نیستند؟ چرا میراث دهه ۴۰ با گشایش اقتصادی دوران اصلاحات یا سال‌های نخست پس از برجام در اقتصاد ما، ماندگار نشد؟

مفقودی

کارت هوشمند کامیون دانگ فنگ کمپرس بشماره ۲۵۳۲۸۲۸ بنام ساسان بهمنی مفقود گردیده واز درجه اعتبار ساقط می باشد.

۵/ ۱۲۰

توسعه

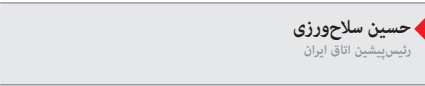
روز

منفی

در معاملات روز چهارشنبه، شاخص کل پس از ۶ روز متلاطم با رشد ۲۴/۰ درصدی همراه شد و شاخص هموزن نیز ۸۵/۰ درصد بر ارتفاع خود افزود. با افزایش عرضه‌ها در کلیت بازار سهام در ۲۰ دقیقه ابتدایی معاملات، شاخص کل با افت همراه شد. اما هرچه که زمان سپری شد، تقاضا در بازار افزایش پیدا کرد و شاخص‌ها را وارد محدوده سبز کرد. در فراپورس نیز شاخص کل این بازار با افت ۱۷/۰ درصدی همراه شد.

زن‌جیره بحران‌ها

اقتصاد ایران چگونه گرفتار بحران مزمن شد؟

بخش خصوصی ایران، درحال حاضر در شرایطی قرار دارد که می‌توان آن را «بحران مزمن نهادی» نامید؛ بحرانی که نتیجه انباشت مشکلات ساختاری، تصمیم‌گیری‌های ناپایدار و فشارهای خارجی است. این تنگناها در ابعاد مختلف اقتصادی، از تولید تا تجارت و خدمات، به صورت زن‌جیره‌ای و به هم‌پیوسته خود را نشان می‌دهند.

۱ تورم لجام‌گسیخته و افزایش هزینه‌های تولید: نخستین و شاید بنیادی‌ترین چالش، تورم افسارگسیخته‌ای است که اقتصاد ایران را در دهه‌های اخیر در بر گرفته است. نرخ تورم، که در سال‌های گذشته به طور میانگین بالای ۴۰ درصد بوده و در برخی مقاطع حتی به ۵۰ درصد نیز رسیده، هزینه‌های تولید را به‌شدت افزایش داده و قدرت برنامه‌ریزی و پیش‌بینی‌پذیری را از فعالان اقتصادی سلب کرده است. این افزایش هزینه‌ها در همه بخش‌ها، از صنعت و معدن گرفته تا کشاورزی و خدمات، مشهود است. برای مثال، قیمت نهاده‌های تولید نظیر مواد اولیه صنعتی (فولاد، مواد شیمیایی)، معدنی (سنگ‌آهن، زغال‌سنگ) و کشاورزی (بذر، کود، سموم) به طور مداوم بالا رفته و سودآوری بنگاه‌ها را به حداقل رسانده است.

در بخش‌هایی مانند صنعت نساجی با تولید قطعات خودرو، که به زن‌جیره تأمین جهانی وابسته‌اند، این وضعیت با نوسانات ارزی و دشواری تأمین مواد اولیه وارداتی تشدید شده و سرمایه‌گذاری بلندمدت را به امری پرریسک و غیر جذاب تبدیل کرده است.

۲ کمبود نقدینگی و دشواری تأمین سرمایه در گردش: دومین مانع بزرگ، کمبود نقدینگی و مشکلات تأمین سرمایه در گردش است. سیاست‌های پولی انقباضی که به منظور مهار تورم اجرا شده‌اند، همراه با نرخ‌های بالای بهره بانکی و دشواری دسترسی به تسهیلات بانکی، بنگاه‌های کوچک و متوسط را، که ستون فقرات بخش خصوصی ایران را تشکیل می‌دهند، در تنگنا قرار داده‌اند. این مشکل در حوزه‌هایی مانند تجارت، خدمات و تولیدات سبک، که به گردش سریع سرمایه وابسته‌اند، به کاهش شدید فعالیت‌ها و حتی تعطیلی واحدهای متعدد منجر شده است. برای مثال، در بخش بازرگانی داخلی، بسیاری از تجار کوچک به دلیل ناتوانی در تأمین مالی، از بازار خارج شده‌اند و در بخش خدمات، کسب‌وکارهایی چون آژانس‌های مسافرتی با شرکت‌های حمل‌ونقل با افت تقاضا و کمبود نقدینگی مواجه‌اند.

۳ محدودیت‌های ارزی و سیاست‌های پیمان‌سپاری: سومین چالش، محدودیت‌های ارزی و الزامات سخت‌گیرانه پیمان‌سپاری ارزی است. سیاست الزام صادرکنندگان به بازگرداندن ارز حاصل از صادرات به نرخ‌های دستوری (که اغلب پایین‌تر از نرخ بازار آزاد است)، انگیزه صادراتی را به‌شدت کاهش داده و رقابت‌پذیری بنگاه‌های ایرانی را در بازارهای جهانی تضعیف کرده است. این سیاست در بخش‌هایی مانند معدن، که پتانسیل بالایی برای صادرات مواد معدنی نظیر مس، سنگ‌آهن و کانی‌های غیرفلزی دارد و همچنین در تجارت خارجی و گردشگری، که به مبادلات ارزی وابسته‌اند، اثرات منفی عمیقی بر جای گذاشته است. برای نمونه، صادرکنندگان محصولات پتروشیمی با مواد معدنی بارها از دشواری تسویه‌حساب با طرف‌های خارجی و ضررهای ناشی از تفاوت نرخ ارز شکایت کرده‌اند.

۴ فضای کسب‌وکار نامساعد و بوروکراسی پیچیده: چهارمین عامل، فضای کسب‌وکار نامطلوب است که ایران را در شاخص‌های بین‌المللی، مانند شاخص سهولت انجام کسب‌وکار بانک جهانی، در رتبه‌های پایین نگه داشته است. مقررات

تحلیل تحولات اقتصادی

میلیارد تومان

خروج پول

در معاملات دیروز بورس تهران، ارزش معاملات ۷ هزار و ۶۱۶ میلیارد تومانی به ثبت رسید و ۵۴ میلیارد تومان پول حقیقی نیز از گردونه معاملات سهام خارج شد. در معاملات صندوق‌های اهرمی نیز ارزش معاملات هزار و ۸۵۲ میلیارد تومانی به ثبت رسید و ۱۹ میلیارد تومان پول حقیقی نیز وارد این صندوق‌ها شد. از ۵۰ شرکت بزرگ بازار نیز ۱۵۵ میلیارد تومان پول حقیقی خارج شده است.

زن‌جیره بحران‌ها

اقتصاد ایران چگونه گرفتار بحران مزمن شد؟

پیچیده، بوروکراسی ناکارآمد، فساد اداری و عدم شفافیت در سیاست‌گذاری‌ها، هزینه‌های غیرمستقیم فعالیت اقتصادی را افزایش داده و سرمایه‌گذاری را دشوار کرده است. در بخش‌هایی مانند صنعت و خدمات، که نیازمند جذب سرمایه‌گذاری خارجی یا مشارکت با شرکت‌های بین‌المللی هستند، این وضعیت به انزوای بیشتر منجر شده است. تحریم‌ها و عدم عضویت در FATF نیز دسترسی به منابع مالی بین‌المللی را عملاً غیر ممکن کرده و هزینه‌های مبادلاتی را به طور چشمگیری بالا برده است. برای مثال، شرکت‌های ایرانی برای دور زدن تحریم‌ها مجبور به استفاده از واسطه‌ها هستند که هزینه‌ها را تا ۳۰ درصد افزایش می‌دهد.

۵ بی‌ثباتی اقتصاد کلان و نوسانات شدید: پنجمین مساله، بی‌ثباتی اقتصاد کلان است که از نوسانات شدید نرخ ارز، کسری بودجه مزمن دولت و وابستگی شدید به درآمدهای نفتی ناشی می‌شود. این بی‌ثباتی، پیش‌بینی‌پذیری را از فعالان بخش خصوصی سلب کرده و برنامه‌ریزی بلندمدت را غیر ممکن ساخته است. در بخش گردشگری، که نیازمند ثبات برای جذب سرمایه و گردشگران خارجی است، این وضعیت به افت شدید فعالیت‌ها منجر شده است. برای مثال، نرخ دلار که در سال‌های اخیر بین ۲۵ هزار تا بیش از ۹۲ هزار تومان در نوسان بوده، هزینه‌های واردات تجهیزات صنعتی یا مواد اولیه کشاورزی را غیر قابل پیش‌بینی کرده است.

وضعیت کنونی و پیش‌بینی کوتاه‌مدت

■ **صنعت:** صنعت ایران، که زمانی قرار بود موتور محرک اقتصاد باشد، با کاهش تولید، فرسودگی زیرساخت‌ها و مشکلات تأمین قطعات وارداتی مواجه است. افزایش هزینه‌های انرژی (برق و گاز)، به‌ویژه پس از اصلاحات پاراتانه‌ای، فشار مضاعفی بر واحدهای تولیدی وارد کرده است. بنگاه‌های بزرگ در حوزه پتروشیمی و فولاد به دلیل دسترسی به بازارهای صادراتی تا حدی مقاومت کرده‌اند، اما بنگاه‌های کوچک و متوسط، که عمدتاً به بازار داخلی متکی‌اند، در آستانه تعطیلی‌اند. در ۱۲ ماه آینده، بدون اصلاح سیاست‌های ارزی و تأمین مالی، افت تولید ادامه خواهد یافت.

■ **معدن:** بخش معدن، با وجود منابع غنی ایران (مانند مس، سنگ‌آهن و زغال‌سنگ)، از کمبود سرمایه‌گذاری و مشکلات لجستیکی رنج می‌برد. صادرات مواد معدنی خام به دلیل محدودیت‌های ارزی کاهش یافته و ارزش افزوده این بخش محقق نشده است. در سال پیش‌رو، افزایش احتمالی تقاضای جهانی برای برخی مواد معدنی ممکن است فرصتی ایجاد کند، اما بدون ماشین‌آلات و تجهیزات مدرن و سرمایه خارجی، رشد محدود خواهد بود.

■ **کشاورزی:** کشاورزی ایران با خشکسالی‌های مداوم، کاهش منابع آبی و افزایش هزینه نهاده‌ها مواجه است. این چالش‌ها تولید را کاهش داده و امنیت غذایی را تهدید کرده است. با این حال، افزایش قیمت محصولات کشاورزی در بازار داخلی می‌تواند سودآوری کوتاه‌مدتی ایجاد کند. بدون سرمایه‌گذاری در آبیاری نوین و اصلاح یاراتانه‌ها، بهبود قابل توجهی در سال آینده انتظار نمی‌رود.

■ **تجارت:** تجارت خارجی زیر فشار تحریم‌ها، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و دشواری نقل‌وانتقال مالی قرار دارد. این وضعیت فعالان را به سمت اقتصاد غیررسمی سوق داده است. در سال آتی، تمرکز بر تجارت با همسایگان (مانند عراق و ترکیه) ممکن است اندکی از فشارها بکاهد، اما بدون رفع تحریم‌ها، حجم تجارت کاهش خواهد یافت.

■ **خدمات:** بخش خدمات، که بیش از ۵۰ درصد اقتصاد ایران را تشکیل می‌دهد، به دلیل کاهش قدرت خرید مردم و تورم بالا در رکود نسبی است. کسب‌وکارهای کوچک، از رستوران‌ها تا

درصد

نمادهای سبز

از ۵۰ شرکت بزرگ بازار ۱۵۵ میلیارد تومان پول حقیقی خارج شد. در پایان بازار امروز، پس از مدت‌ها تعداد نمادهای سبزپوش بازار از نمادهای سرخ پیشی گرفت و ۵۸ درصد از نمادها در محدوده سبز تابلوی معاملات قرار گرفتند و ۴۲ درصد دیگر نیز در محدوده سرخ تابلوی معاملات جای گرفتند. گروه‌های خودرو، فلزات اساسی، شیمیایی، فرآورده نفتی، بانکی، سیمان و چندرشته‌ای جزو بهترین صنایع بازار محسوب شدند.

زن‌جیره بحران‌ها

اقتصاد ایران چگونه گرفتار بحران مزمن شد؟

شرکت‌های خدماتی، با افت تقاضا مواجه‌اند. در ۱۲ ماه آینده، بدون بهبود معیشت مردم، این بخش رشد چشمگیری نخواهد داشت.

■ **گردشگری:** گردشگری، به‌رغم پتانسیل بالای فرهنگی و طبیعی ایران، به دلیل انزوای بین‌المللی، ضعف زیرساخت‌ها و تصویر منفی جهانی در وضعیت نامطلوبی است. در سال پیش‌رو، افزایش محدود گردشگری داخلی ممکن است رخ دهد، اما بدون تغییر در سیاست خارجی، این بخش راکد باقی خواهد ماند.

با توجه به شرایط کنونی، سه سناریوی اصلی برای آینده بخش خصوصی در سال شمسی آینده قابل تصور است:

■ **سناریوی اول:** تداوم بحران و انقباض بیشتر (محتمل‌ترین) در این سناریو، که محتمل‌ترین گزینه به نظر می‌رسد، تداوم تحریم‌ها، تشدید فشارهای FATF و نبود اصلاحات داخلی به انقباض بیشتر بخش خصوصی منجر خواهد شد. تورم بالای ۳۵ تا ۴۰ درصد، نوسانات ارزی شدید (نرخ دلار احتمالاً بالای ۱۰۰ هزار تومان)، و کاهش سرمایه‌گذاری، بنگاه‌ها را در تمامی حوزه‌ها تضعیف می‌کند. صنعت با افت تولید تا ۱۰ درصد، معدن با کاهش صادرات خام، کشاورزی با بهره‌وری پایین‌تر، تجارت با انزوای بیشتر، خدمات با رکود عمیق‌تر و گردشگری با رشد نزدیک به صفر و شاید منفی مواجه خواهد شد. سهم بخش خصوصی در تولید ناخالص داخلی ممکن است به زیر ۱۸ درصد کاهش یابد.

■ **سناریوی دوم:** ثبات نسبی بدون رشد قابل توجه در این سناریو، فرض بر این است که دولت اقداماتی مانند تسهیل دسترسی به نقدینگی، کاهش نرخ بهره بانکی و اصلاح محدود سیاست‌های ارزی را اجرا کند. در این حالت، بخش خصوصی از فروپاشی کامل نجات می‌یابد، اما رشد چشمگیری نیز تجربه نخواهد کرد. صنعت و معدن با تکیه بر بازارهای منطقه‌ای ممکن است یک تا دو درصد بهبود یابند، کشاورزی با حمایت‌های دولتی ثبات نسبی پیدا کند، تجارت با تمرکز بر همسایگان اندکی گسترش یابد، خدمات با نوسانات محدود ادامه دهد و گردشگری با رشد داخلی اندک همراه شود. رشد بخش خصوصی در این سناریو بین یک تا دو درصد پیش‌بینی می‌شود.

■ **سناریوی سوم:** احیای نسبی با تغییرات اساسی (بعید) این سناریو، که بسیار بعید است، فرض می‌کند کاهش نسبی تحریم‌ها (مثلاً از طریق مذاکرات محدود) و اصلاحات عمیق داخلی رخ دهد. در این حالت، صنعت و معدن با جذب سرمایه‌گذاری خارجی رشد ۳ تا ۴ درصدی را تجربه خواهند کرد، کشاورزی با بهبود زیرساخت‌ها بهره‌ورتر خواهد شد، تجارت با افزایش مبادلات جهانی جان می‌گیرد، خدمات با بهبود قدرت خرید مردم رشد می‌کند و گردشگری با ورود گردشگران خارجی رونق می‌یابد. رشد بخش خصوصی در این سناریو تا ۵ درصد قابل تصور است، اما تحقق آن به تغییرات اساسی در سیاست خارجی و داخلی وابسته است.

بخش خصوصی ایران، که میراث‌دار پتانسیل‌های عظیم تاریخی، طبیعی و انسانی است، اکنون در یکی از دشوارترین دوره‌های خود به سر می‌برد. تنگنایهای کنونی، از تورم و بی‌ثباتی ارزی گرفته تا تحریم‌ها و ضعف فضای کسب‌وکار، این بخش را نحیف‌تر از همیشه کرده است. در ۱۲ ماه آینده، بدون تغییر پارادایم در سیاست‌گذاری، سناریوی بدبینانه یا در بهترین حالت واقع‌بینانه غالب خواهد بود و انتظار بهبود چشمگیری نمی‌رود.

برای نجات این بخش، دولت باید اقداماتی فوری و ساختاری انجام دهد: اصلاح نظام بانکی، بازنگری سیاست‌های ارزی برای حذف پیمان‌سپاری دستوری، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها (مانند حمل‌ونقل و انرژی) و بهبود فضای کسب‌وکار از طریق کاهش بوروکراسی و افزایش شفافیت. در سطح بین‌المللی، تلاش برای کاهش تنش‌ها، خروج از لیست سیاه FATF و تقویت دیپلماسی اقتصادی ضروری است. تاریخ ایران نشان داده که بخش خصوصی در دوره‌های بحرانی، با تکیه بر تاب‌آوری و خلاقیت، توانسته راهایی برای بقا و حتی رشد پیدا کند. اما در شرایط کنونی، این تاب‌آوری به تنهایی کافی نیست و بدون همراهی سیاست‌های هوشمندانه و هماهنگ، در معرض فرسایش جدی قرار دارد. سال پیش‌رو می‌تواند نقطه عطفی برای احیای این بخش باشد، به شرط آنکه اراده سیاسی و برنامه‌ریزی منسجم در کار باشد.

تاریخ جدید انتخابات

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس، قانون اصلاح موادی از قانون شوراهای اسلامی و انتخاب شهرداران را برای اجرا به رئیس‌جمهور ابلاغ کرد. این قانون شامل ۷۱ ماده است و پس از تصویب در ۱۹ اسفند ۱۴۰۳ و تأیید شورای نگهبان در ۲۰ اسفند ۱۴۰۳، لازم‌الاجرا شد. براساس این قانون، دوره ششم شوراهای شهر و روستا در ۲۷ خرداد ۱۴۰۵ پایان می‌یابد و دوره هفتم از ۲۸ خرداد ۱۴۰۵ آغاز خواهد شد.

نرخ دیه ۱۴۰۴

با ابلاغ رئیس قوه قضائیه نرخ دیه سال ۱۴۰۴ اعلام شد. به نقل از مرکز رسانه قوه قضائیه – به موجب ابلاغ بخشنامه رئیس قوه قضائیه به تمامی واحدهای قضایی و دادسراهای سراسر کشور و با توجه به بررسی‌های به عمل آمده و در راستای اجرای ماده ۵۴۹ قانون مجازات اسلامی، مصوب سال ۱۳۹۲، قیمت دیه کامله در ماه‌های غیرحرام از ابتدای سال ۱۴۰۴ مبلغ ۱۶ میلیارد ریال تعیین شد.

دبش و چند موضوع دیگر

جهانگیر: با فساد سیستماتیک مقابله می کنیم

گروه اجتماعی: اصغر جهانگیر، سخنگوی قوه قضائیه، در آخرین نشست خبری خود به بررسی پرونده‌های اقتصادی و سیاسی مهم کشور ازجمله جای دبش، کرسنت، بلاپنددیت و سرقت‌های مسلحانه پرداخت. جهانگیر در بخش ابتدایی این نشست خبری، از صدور احکام قطعی در پرونده جای دبش خبر داد و گفت: «پرونده جای دبش، پرونده وسیعی است. آقای اکبر رحیمی‌درآباد متهم اصلی پرونده است که در زندان است و بسیاری دیگر از متهمان از ابتدا بازداشت شدند و در بازداشت به سر می برند».

سخنگوی قوه قضائیه تأکید کرد: «درباره محکومیت آقایان

ساداتی‌نژاد و فاطمی‌امین و با توجه به قطعی شدن حکم، در ۱۸ اسفند پرونده به اجرای احکام ارسال شده و با توجه به حجیم بودن پرونده درحال اقدام است». پرونده جای دبش یکی از بزرگ‌ترین پرونده‌های فساد اقتصادی در سال‌های اخیر در ایران است که مربوط به سوء استفاده از ارز دولتی در واردات جای و تجهیزات مرتبط می‌شود. این پرونده پس از بررسی‌های گسترده در دستگاه‌های نظارتی و قضایی به محاکم ارجاع شد و در نهایت منجر به صدور احکام سنگینی برای متهمان شد. پرونده جای دبش از سال ۱۳۹۸ و با گزارش‌های اولیه‌ای درباره تخصیص غیرقانونی ارز دولتی

به برخی شرکت‌های واردکننده جای آغاز شد. این گزارش‌ها نشان می‌داد که برخی از این شرکت‌ها بدون احراز شرایط قانونی و با اسناد جعلی موفق به دریافت مبالغ هنگفتی از منابع ارزی کشور شده‌اند. در سال ۱۴۰۱، با شدت گرفتن مشکلات ارزی در کشور، نهادهای نظارتی ازجمله سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات و وزارت اطلاعات بررسی‌های دقیق‌تری را درباره نحوه تخصیص ارز برای واردات کالاهای اساسی آغاز کردند. این تحقیقات نشان داد که شرکت‌های وابسته به مجموعه جای دبش، با جعل اسناد و ارائه اطلاعات نادرست، موفق به دریافت میلیاردها یورو ارز دولتی شده‌اند.

طبق اسناد منتشر شده در روند بررسی این پرونده، مشخص شد که مجموعه جای دبش و شرکت‌های وابسته به آن از طریق ثبت سفارش‌های صوری، جعل اسناد وارداتی و ارائه فاکتورهای غیرواقعی، بیش از ۳.۳ میلیارد یورو ارز دولتی دریافت کرده‌اند. این مبلغ قرار بود برای واردات جای و تجهیزات مرتبط با فرآوری آن صرف شود، اما بخش عمده‌ای از این منابع به خارج از کشور منتقل شده، یا در قالب فعالیت‌های اقتصادی غیرقانونی مورد سوء استفاده قرار گرفته است. در بررسی‌های دقیق‌تر مشخص شد که جای وارد شده توسط این شرکت‌ها با قیمت‌هایی چند برابر نرخ واقعی به بازار عرضه شده و بسیاری از تجهیزات ادعایی هرگز وارد کشور نشده‌اند. همچنین مشخص شد که برخی از مقامات دولتی وقت در وزارت صمت و وزارت جهاد کشاورزی در فرآیند تخصیص ارز به این شرکت، نقش داشته‌اند.

ایسن پرونده توجه زیادی را به خود جلب کرده، چراکه مشخص شد بسیاری از مراحل تخصیص ارز و واردات، بدون احراز اهلیت واقعی شرکت‌های واردکننده انجام شده است. به گفته کارشناسان، این پرونده نمونه‌ای از ضعف نظارت بانک مرکزی و وزارتخانه‌های مربوطه در تخصیص ارزهای دولتی محسوب می‌شود.

❖ پرونده کرسنت: قراردادی که ایران را درگیر خسارات

حقوقی کرد

سخنگوی قوه قضائیه همچنین به پرونده کرسنت اشاره کرد و گفت: «این پرونده همچنان ابعاد گسترده‌ای دارد و برخی از

متهمان آن احکام قضایی دریافت کرده‌اند». وی تصریح کرد که تخلفات مالی در این قرارداد، باعث تحمیل خسارات قابل توجهی به کشور شده است. پرونده کرسنت مربوط به قراردادی است که در سال ۱۳۸۰ میان شرکت ملی نفت ایران و شرکت کرسنت امارات بسته شد. براساس این قرارداد، ایران متعهد شد که به مدت ۲۵ سال، گاز ترش خود را با قیمتی بسیار پایین‌تر از نرخ بازار به شرکت کرسنت بفروشد. بعدها افشا شد که برخی مقامات ارشد شرکت ملی نفت در ازای امضای این قرارداد، مبالغ هنگفتی رشوه دریافت کرده‌اند. این پرونده علاوه بر تبعات داخلی، در مجامع حقوقی بین‌المللی نیز برای ایران مشکلاتی

واریز کالابریگ

مرحله اول طرح کالابریگ الکترونیکی از ۱۱ اسفند برای خانوارهای تحت پوشش بهزبستی و کمیته امداد آغاز شد. مرحله دوم ۱۶ اسفند برای دهک‌های اول تا سوم و مرحله سوم از ۲۳ اسفند برای دهک‌های چهارم تا هفتم اجرا می‌شود. دهک‌های اول تا سوم ۵۰۰ هزار تومان و دهک‌های چهارم تا هفتم ۳۵۰ هزار تومان اعتبار دریافت می‌کنند. این اعتبار برای خرید ۱۱ قلم کالای اساسی تا پایان خرداد ۱۴۰۴ قابل استفاده است.

از برنامه‌های پربازدید مانند «وینی» و «رولاین» مسدود شدند.

❖ ماجرای جواد ظریف

در پاسخ به سوالی درباره پرونده جواد ظریف، سخنگوی قوه قضائیه تأکید کرد که «هیچ فردی، حتی در سطوح بالای مدیریتی، از اجرای قانون مستثنا نیست». وی افزود که پرونده تخلفات برخی مقامات ارشد همچنان در دست بررسی است. چندی پیش جواد ظریف اعلام کرد که با تماس رئیس قوه قضائیه از سمت خود در معاونت راهبردی ریاست جمهوری کناره‌رفته است.

❖ صدور حکم اعدام برای متهمان اصلی

جهانگیر درباره سرقت‌های مسلحانه‌ای که در ماه‌های گذشته در تهران رخ داد، گفت: «سه متهم اصلی این پرونده به اتهام محاربه و مشارکت در سرقت‌های مسلحانه، به اعدام محکوم شدند». در ماه‌های گذشته، گروهی از سارقان مسلح با ورود به منازل مردم، اعضای خانواده را حبس کرده و اموال آنها را با خشونت سرقت می‌کردند. این سرقت‌ها باعث ایجاد رعب و وحشت در میان شهروندان شد. پس از شکایات متعدد، نیروی انتظامی وارد عمل شد و اعضای این باند را دستگیر کرد. حکم این متهمان پس از فرجام‌خواهی در دیوان عالی کشور تأیید شد و آماده اجراست.

❖ ترک فعل در حادثه معدن طیس

سخنگوی قوه قضائیه در پاسخ به سوالی درباره آخرین وضعیت پرونده حادثه معدن طیس گفت: برای پنج نفر شامل مدیرعامل، مسئول فنی، مسئول ایمنی معدن و ۲ مدیر داخلی معدن به اتهام تنسبب در ایراد جنایت غیرعمدی به نفس ۵۳ نفر از متوفیان هر کدام به میزان ۲۰ درصد، کیفرخواست صادر شد و پرونده برای رسیدگی به دادگاه ارسال شد.

جهانگیر اضافه کرد که در عین حال با توجه به اینکه درمان مصدومان این حادثه هنوز کامل نشده بود تا وصول نتیجه نظریه پزشکی‌قانونی بدلی از پرونده تشکیل شد و موضوع درحال رسیدگی است. درباره ترک فعل احتمالی مدیران ادارات دولتی پرونده‌ای در سازمان بازرسی کل کشور درحال رسیدگی است، همچنین درمرحله دادرسایی برای کاهش آلام خانواده متوفیان دیه همه افراد جان‌باخته به صورت کامل به اولیای دم پرداخت شد.

در سال ۱۴۰۲، انفجاری در یکی از تونل‌های استخراج معدن زغال‌سنگ طیس رخ داد که باعث ریزش گسترده دیواره‌های تونل شد. طبق گزارش‌های اولیه، علت این حادثه انباشت گاز متان در تونل‌های معدن و جرقه ناشی از تجهیزات معدنی عنوان شده است. کارشناسان معتقدند که عدم تهو به مناسب، استفاده از تجهیزات قدیمی و فقدان نظارت کافی، از عوامل تشدیدکننده این فاجعه بوده‌اند. این حادثه در شرایطی رخ داد که معدن‌کاران بدون تجهیزات ایمنی مناسب و در شیفت کاری شبانه مشغول فعالیت بودند. پس از وقوع انفجار، گروه‌های امدادی به سرعت به محل اعزام شدند، اما به دلیل حجم گسترده ریزش و گازگرفتگی، عملیات نجات به کندی پیش رفت.

براساس گزارش‌های رسمی، در این حادثه دست‌کم ۵۳ معدنچی جان خود را از دست دادند و چندین نفر دیگر مجروح شدند. برخی از مجروحان به دلیل استنشاق گازهای سمی و جراحات ناشی از ریزش معدن، وضعیت وخیمی داشتند. نیروهای امدادی برای نجات کارگران گرفتار در تونل‌ها، چندین ساعت تلاش کردند، اما در برخی مناطق به دلیل شرایط بحرانی، امکان دسترسی فوری وجود نداشت.

گزارش بازار

سفره گران نوروز

هزینه حداقلی برای نوروز چقدر آب می‌خورد؟

با نزدیک شدن به ایام نوروز، بازار خرید اقلام شب عید ازجمله میوه، آجیل، شیرینی و موادغذایی سنتی مانند سبزی‌پلو با ماهی داغتر می‌شود. در همین راستا، بررسی‌های میدانی نشان می‌دهد که هزینه‌های خانوار برای تأمین این اقلام نسبت به سال گذشته افزایش داشته است. طبق اعلام رئیس اتحادیه صنف فروشندگان میوه و سبزی، اسدالله کارگرگلشن‌آبادی، ذخیره‌سازی میوه شب عید به خوبی انجام شده و کمبودی در بازار وجود ندارد. بیشتر میوه‌های عرضه شده محصول داخلی هستند و فقط برخی اقلام مانند موز، نارگیل و انبه وارداتی بوده و سایر میوه‌های خارجی به صورت قاچاق وارد کشور می‌شوند.

❖ قیمت میوه‌ها در بازار شب عید

سیب لبنانی سفید: ۴۵ تا ۹۰ هزار تومان

سیب قرمز: ۲۰ تا ۶۵ هزار تومان

پرتقال شمال: ۳۵ تا ۵۰ هزار تومان

پرتقال جنوب: ۴۵ تا ۱۱۰ هزار تومان

کیوی: ۸۰ تا ۱۷۰ هزار تومان

خیار رسمی: ۱۵ تا ۲۳ هزار تومان

خیار گلخانه‌ای: ۳۰ تا ۴۵ هزار تومان

خیار معین اصفهانی: ۳۰ تا ۴۰ هزار تومان

❖ افزایش قیمت شیرینی شب عید

علی بهرمند، رئیس اتحادیه قنادی، شیرینی‌فروشی و کافه‌قنادی، اعلام کرد که هیچ قیمت‌گذاری دستوری برای شیرینی شب عید وجود ندارد و نرخ‌ها براساس عرضه و تقاضا مشخص می‌شود.

❖ قیمت برخی انواع شیرینی در بازار

شیرینی دانمارکی: ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار تومان

نارگیلی: ۲۰۰ تا ۴۰۰ هزار تومان

گردویی: ۲۱۰ تا ۴۳۰ هزار تومان

نخودچی بسته‌ای: ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تومان

❖ هزینه خرید آجیل شب عید

آجیل یکی از اجزای جدایی‌ناپذیر پذیرایی نوروزی است که قیمت آن تحت تاثیر نوع مغزها، میزان تقاضا و نوسانات اقتصادی قرار دارد.

❖ قیمت انواع آجیل در بازار

پسته: ۹۰۰ هزار تا ۱.۳ میلیون تومان

بادام درختی: ۸۰۰ تا ۹۰۰ هزار تومان

بادام هندی: ۱.۱ تا ۱.۳ میلیون تومان

فندق: ۱.۲ تا ۲ میلیون تومان

چهارمغز: ۱ تا ۱.۵ میلیون تومان

تخمه کدو: ۲۸۰ تا ۳۸۰ هزار تومان

تخمه ژاپنی: ۵۰۰ هزار تومان

برای یک کیلو آجیل ترکیبی متوسط، یک خانواده ۴نفره باید حدود ۱.۱ میلیون تومان هزینه کند.

❖ هزینه سبزی‌پلو با ماهی در شب عید

سبزی‌پلو با ماهی، غذای سنتی ایرانیان در شب عید است که امسال نیز تقاضای بالایی دارد.

❖ هزینه مواد اولیه

۱ کیلو برنج هاشمی: ۱۹۰ هزار تومان

۴۰۰ گرم سبزی‌پلوی تازه: ۸۰ هزار تومان

۲ کیلو ماهی قزل‌آلا: ۴۲۰ هزار تومان (هر کیلو ۲۱۰ هزار تومان)

مجموع هزینه سبزی‌پلو با ماهی برای یک خانواده ۴ نفره: ۶۳۰ هزار تومان

❖ هزینه سفره هفت‌سین نوروز ۱۴۰۴

سفره هفت‌سین یکی از ارکان اصلی نوروز است که هر ساله خانواده‌ها آن را با اقلام سنتی مختلف تزئین می‌کنند.

❖ قیمت اقلام هفت‌سین

۲۰۰ گرم سیر: ۹۰ هزار تومان

۱۰۰ گرم سنجد: ۴۰ هزار تومان

۸۰ گرم پودر سماق: ۷۰ هزار تومان

۲۵۰ گرم سمنو: ۶۰ هزار تومان

۲ عدد سیب سرخ: ۵ هزار تومان

سبزه: ۲۰۰ هزار تومان

ماهی قرمز: ۳۰ هزار تومان

مجموع هزینه تهیه سفره هفت‌سین: ۴۹۵ هزار تومان طبق بررسی‌های انجام شده، یک خانواده ۴ نفره برای تأمین اقلام اصلی نوروز شامل میوه، آجیل، شیرینی، سبزی‌پلو با ماهی و سفره هفت‌سین، در حداقلی‌ترین حالت ممکن و برای چند وعده محدود حدود ۲ میلیون و ۷۷۵ هزار تومان هزینه خواهد داشت.

سازندگی: روزنامه سیاسی و اجتماعی • صاحب امتیاز: حزب کارگزاران سازندگی ایران • مدیرمسئول: سیدافضل موسوی • سردبیر: اکبر منتجبی

زیر نظر شورای سیاستگذاری: سیدحسین مرعشی (رئیس)، محمد عطریانفر، محمد قوچانی، علی هاشمی، سیدعلیرضا سیاسی‌راد، امیر اقتصادی

مدیرهنری: رضا دولت‌زاده • عکس: رضا معطریان • ویراستار: سعیده آری‌ن‌فر • حروف‌چین: مجتبی دیدگر • نشانی: تهران، پاسداران، نگارستان پنجم، پلاک ۸، تلفن: ۲۲۸۴۱۲۶۲ • چاپ: امید نشر ایرانیان: ۹-۸۸۵۳۷۱۶۸ • توزیع: نشر گستر امروز: ۶۱۹۳۳۰۰۰

— کارنامه: خاطرات هاشمی ۱۳۸۰ —

ادامه پنج‌شنبه ۶ دی بازداشت نمایندگان مجلس در رسانه‌ها

ساعت نُه تا دهنیم با توضیح موقعیت‌های انقلاب، پشت سر گذاشتن موانع و فایق آمدن به توطئه‌ها و مزاحمت‌های استکبار و توضیح شرایط جاری و توطئه جدید تبلیغاتی برای ناکارآمد نشان دادن اسلام برای مدیریت جامعه و تضعیف اعتماد مردم به روحانیت و سوء عملکردها، به عنوان اصلاحات سیاسی و اقتصادی که نوعی بدبین‌کردن جوانان به گذشته انقلاب و مسئولان است، سخنرانی کردم.

با ذکر خاطره اولین جلسه جامعه مدرسین در سال ۱۳۴۳ در منزل، تحت عنوان اصلاح حوزه، ولی در اصل برای شروع تلاش جهت رسیدن به حکومت اسلامی در جامعه، از مدرسین و مدیران حوزه خواستم که برای کار روی ابعاد حکومتی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و هنری اسلام، برای تأمین نیاز حکومت اسلامی اقدام کنند و از عدم اکتفا به تحصیلات دوران انزوای روحانیت و حوزه گفتم [و خواستم]، برای تشکیل مرکز تحقیقات جامع که تمامی رشته‌های علوم انسانی، ریاضی و طبیعی در آن باشند و نیروهای کارآمد و دانشمند برای هر رشته تربیت کند، اهتمام کنند؛ پیشنهاد مورد استقبال قرارگرفت. بعد از سخنرانی، بعضی از اعضای جامعه مدرسین، شورای شهر [قم] و تولیت آستانه [حضرت معصومه (س)]، برای مذاکره جهت راه‌های اجرایی مراجعه کردند. قطعنامه اجلاس را برای مشورت آوردند؛ خوب بود.

از ساعت دهنیم تا ظهر با مدیران مرکز فرهنگ [و معارف] قرآن و سیره انمه دفتر تبلیغات [اسلامی قم]، برای پیگیری کار «تفسیر راهنما»، «فرهنگ قرآن»، «ادب‌المعارف قرآن» و «دانشنامه انمه و اهل بیت» جلسه داشتیم؛ توضیحات خوبی دادند. جلد ۱۳ تفسیر راهنما را که اخیراً منتشر شده، آوردند و گفتند، تا جلد ۱۶ برای چاپ ارسال شده و سه جلد فرهنگ قرآن آن هم آماده چاپ است. پس از کمی استراحت و ناهار و نماز، به زیارت حرم و قبور ابوی و والده رفتم. سپس از نمایشگاه قرآن و کتابخانه تخصصی علوم قرآنی بازدید کردم.

به سوی تهران حرکت کردم. غروب به خانه رسیدم. امروز در رسانه‌ها، مسأله بازداشت نمایندگان مجلس [ششم] و عکس‌العمل‌ها مورد توجه است و رسانه‌های غربی و ضدانقلاب، به شدت مشغول تحریک دوم‌خردادی‌ها برای اقدامات تفرقه‌انگیز هستند. آقای احمد قابل، [شاگرد آیت‌الله منتظری] در مصاحبه با رادیو آزادی، تقصیر را به گردن رهبری انداخته و با صراحت گفته است، مقصر اصلی به خاطر حمایت از قوه قضاییه و شورای نگهبان، ایشان‌اند؛ حرکت تند جدیدی است.

تنش‌ها بین پاکستان و هند ادامه دارد. در خبرها آمده که اسرائیل از من به دبیرکل سازمان ملل، به خاطر مطالب خطبه جمعه اخیر و به بهانه اینکه تهدید به حمله امنی کرده‌ام، شکایت کرده است؛ در حالی‌که من اسرائیل را نصیحت کردم، با توجه به کوچکی کشورش، مسابقه در تسلیحات کشتار جمعی به ضررش تمام می‌شود و بسا یک بمب هسته‌ای نابود می‌شود. تلویزیون الجزیره، موارد جدیدی از [آسامه] بن‌لادن، [رهبر القاعده]، پخش کرده که ثابت می‌کند، شایعات مرگ او درست نیست و آمریکا آن را ترویج ترورسم خواند. فائزه گفت، خانه در دست ساخت خود را فروخته و خانه کوچکتری خریده؛ چون هفتاد میلیون تومان، بابت هزینه‌های روزنامه زن، مقروض بوده است.

۷۴ سال از ملی شدن صنعت نفت گذشت

معادل ۲۰ هزار به صورت سهام به دولت ایران واگذار نمایند. حدود سه سال بعد «شرکت نفت برمه» برای ادامه عملیات اکتشاف تأسیس شد و در نهایت پنجم خردادماه ۱۲۸۷ توانستند برای نخستین‌بار نفت را از چاه نفت در مسجدسلیمان خارج کنند. چند ماه بعد هم شرکت نفت ایران و انگلیس برای در دست گرفتن تمام توان خود در این‌باره، با سرمایه ۲ میلیون‌لیره‌ای در لندن به ثبت رسید. قرارداد داری چند سال بعد لغو شد و قرارداد ۱۹۳۳ در زمان رضاشاه پهلوی جای آن را گرفت. داری در سال ۱۹۳۲ میلادی، تنها سه‌چهارم مبلغ سال قبل را به ایران پرداخت کرد، بنابراین رضاشاه قرارداد را یکسویه لغو کرد و پرونده آن را آتش زد. مناقشه ایران و انگلستان به سازمان ملل برده شد و برآیند آن انعقاد قرار داد دیگری در سال ۱۹۳۳ بود، آن هم در شرایطی که باز هم منافع ایران تأمین نمی‌شد و حتی نسبت به قبل کاهش یافته بود. گزارش بانک جهانی هم در این‌باره گزارش داد: «ایران در عوض اعراض از حق خود در چارچوب امتیاز داریسی، یعنی تملک کلیه دارایی‌های شرکت، چه در داخل و چه در خارج ایران، که باید در سال ۱۹۶۱ بدون مطالبه هیچ غرامتی به آن واگذار می‌شد، هیچ غرامتی دریافت نکرد» آرمیتاژ اسمیت، قرارداد دیگری بود که به دنبال اختلاف دولت ایران با شرکت نفت بر سر قطع لوله نفت در زمان جنگ به وسیله آلمانی‌ها مطرح شد. دولت انگلیس مدعی شده بود که ایران نتوانسته است از خطوط لوله محافظت کند و در نهایت شرکت نفت به دولت ایران اطلاع داد که از مطالبه دعاوی خود صرف‌نظر کرده است. دو سال پیش از تشکیل شرکت نفت ایران و انگلیس، امتیاز ۷۰ساله استخراج نفت و گاز طبیعی در تکابن، کجور و کلارستان به یک تنبعه روس به نام «خوش‌تاریا» واگذار شده بود اما با انقلاب روسیه در سال ۱۹۰۵ این قرارداد لغو شد.

آثار ملی شدن نفت

دکتر محمدعلی موحّد، تاریخ‌دان و حقوق‌دان در این‌باره معتقد است که مقصود ما از ملی کردن صنعت نفت، تغییر سیاست مالی و اقتصادی کشور و تبعیت از مرام سوسیالیستی نبود؛ ملی کردن برای ما ابزاری بود در مقابله با امتیازنامه‌ای که حقوق ما را ضایع می‌کرد و صاحب امتیاز به استناد آن زور می‌گفت. به گفته او، ملی کردن صنعت نفت و قانون اجرایی آن دو هدف مهم را در نظر داشت، یکی خلاص شدن از بند امتیازنامه و دیگر تحصیل اختیار تولید و استحصال نفت و برخورداری از فروش آن. هدف نخست به طور کل حاصل شد، البته در مقابل تعهد پرداخت غرامت که بحث بر سر مقدار و طرز پرداخت آن همچنان ادامه داشت. اما هدف دوم حاصل نشد یا کامل حاصل نشد و دولت مصدق بر سر آن رفت. ترتیب‌دهندگان کودتا بر آن بودند که این هدف، یعنی به دست آوردن اختیار و کنترل نفت یکسره از ذهن ایرانیان و دیگر ملت‌های صاحب نفت زدوده شود و فراموش شود اما چنان نشد؛ هدف همچنان زنده ماند، هرچند که حصول آن در عهده تعویق افتاد. آثار ملی شدن نفت از نظر موحّد در چهار حوزه مختلف، ایران، منطقه، جهان نفت و جهان سیاست قابل بررسی است؛ نفت ایران از آن پس دو جنبه پیدا کرد: جنبه حاکمیتی که به دولت ارتباط دارد و جنبه مالکیت که به شرکت ملی نفت ایران تفویض شد. شرکت‌های نفتی حوزه خلیج‌فارس برای تأمین کمبود حاصل از قطع نفت ایران برنامه‌های اکتشاف و استخراج را در مناطق همجوار ایران توسعه دادند. ملی شدن نفت ایران الهام‌بخش ملت‌های دیگر بود که حس مقاومت را در برابر تسلط خارجیان تقویت کرد و به تشکیل اوپک انجامید. سخن از ملی شدن صنعت نفت ایران در سیاست جهانی، یک موضوع بسیار پیچیده‌ای است اینکه تا چه اندازه در فروپاشی امپراتوری بریتانیا موثر بود شاید جزئی از این ماجرای سهمگین تاریخی بود، اما نمی‌توان گفت که فعل و انفعال این جزء با کل ماجرا و محل آن در سلسله عواملی که به آن نتیجه منتهی شد چه بود.

یک هفته پس از ترور حاجعلی رزم‌آرا، پنجاه‌وهشتمین نخست‌وزیر ایران که یکی از مخالفان ملی شدن صنعت نفت بود، قانون ملی شدن صنعت نفت در بیست‌وچهارمین روز اسفند سال ۱۳۲۹ در مجلس شورای ملی به تصویب رسید. سازندگی به همین مناسبت به بررسی زوایای مختلف ملی شدن صنعت نفت پرداخته است.

حدود ۵۰ سال پیش از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت، نخستین اکتشافات نفتی در مسجدسلیمان خوزستان انجام شد و در تمام آن سال‌های حکومت قاجار و پهلوی، ایران به علت نداشتن تجهیزات و نیروی کارکشته در این زمینه، مجبور بود که برای برداشت آن، بخشی از امتیازات نفت را به شرکت‌های انگلیسی بدهد. روسیه و آمریکا هم در دهه‌های بعد به مدعیان اضافه شدند و در صدد امتیازگیری از ایران برآمدند تا زمانی که ایده ملی کردن صنعت نفت از سوی جبهه ملی ایران مطرح شد و در نهایت به بار نشست. پیش از آن اما در سال‌های ۱۳۲۶ و ۱۳۲۷ میان مقامات شرکت نفت ایران و انگلیس و عباسقلی گلشانیان، وزیر دارایی دولت ساعد مذاکراتی انجام گرفت که به قرارداد الحاقی گس-گلشانیان معروف شد و اگرچه طبق آن، حق امتیاز ایران از نفت جنوب افزایش یافته بود، ولی در عین حال قرارداد راضی‌کننده نبود.

برخی قراردادهای نفتی ایران

رویتر، نخستین قرارداد استخراج منابع زیرزمینی ایران در زمان ناصرالدین‌شاه بود که با یک طرف انگلیسی بسته شده بود و اجازه انحصار در ایجاد راه‌آهن، تراموا و استخراج منابع طبیعی به جزء منابع طلا و نقره را به مدت ۷۰ سال به پاول یولیوس رویتسر واگذار می‌کرد. این قرارداد البته به مرحله اجرا نرسید و خیلی زود به علت مخالفت در ایران، لغو شد. امتیاز داریسی در واقع دومین قرار داد استخراج منابع زیرزمینی و نخستین قرارداد نفتی ایران با یک کشور خارجی بود. ویلیام تاکس داریسی تبعه بریتانیا پس از آگاهی از منابع نفتی ایران در صدد کسب امتیاز از ایران در این‌باره برآمد، بنابراین وعده واگذاری سهام به برخی افراد بانفوذ از جمله اتابک، این قرارداد ۶۰ساله میان وکیل داریسی و مظفرالدین‌شاه امضاء شد. براساس این قرارداد شرکت موظف بود از منابع خالص سالانه خود ۱۶ درصد به‌اضافه مبلغ ۲۰ هزار لیره انگلیسی نقداً و

تقویم

بلندترین صدای شعر دوره مشروطه

یادی از ایرج‌میرزا

زمانی که انقلاب مشروطه به وقوع پیوست، ایرج‌میرزا ۳۴ سال داشت و بیشتر اشعارش را در ستایش رجال زمان و بزرگان قاجار نوشته بود اما انقلاب زندگی ادبی او را تغییر داد. اشعار ایرج‌میرزا در این دوره ۲۰ساله، تحت تأثیر همین فضای سیاسی، رنگ‌وبوی نقدهای اجتماعی به خود گرفت و بعدها او را صدای شعر مشروطه نامیدند. از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار بود که در سال ۱۲۵۲ خورشیدی در تبریز به دنیا آمد و در بیست‌ودومین روز اسفند سال ۱۳۰۴ در تهران چشم از جهان بست. او جزو گروهی از شاهزادگان قاجار بود که در حکمرانی بر کشور سهم موثری نداشتند اما گاهی مجبور می‌شد برای رفع نیازهای مادی، برای اعیان و اشراف مدیحه‌سرایی کند. پرفسور نیکولاس مار، ایران‌شناس نامدار روس او را این‌طور توصیف کرده است: «مردی بود، سیاه‌سوخته و لاغراندام و متوسط‌القامه و در رفتار و گفتار شکبیا و دربار». یعقوب آژند شعر ایرج را به قوت طنزی و نکته‌سنجی آن می‌ستاید که در عین سادگی مطلوب عصر مشروطه حاصل شده است و دامنه وسیعی از مسائل سیاسی و اجتماعی تا اخلاقی، مذهبی، فرهنگی و ادبی را شامل می‌شود. او می‌نویسد: «اگر در شعر مشروطه در پی بازیابی هم‌آمیزی جد، طنز و هجو باشیم باید در ایستگاه شعر ایرج‌میرزا دمی تامل کنیم و به شعر و طرز طنز او نظری بیفکنیم. می‌دانیم که شعر ایرج، ساده، روشن و بدون تقلید است و طنز او نیز از این قاعده مستثنا نیست و در نهایت سادگی جریان دارد. ویژگی دیگر شعر او طنز سیاسی است که در مسامات شعرش حکمفرماست. او شوخ‌طبعی و نکته‌سنجی را با ساده‌گویی می‌آمیزد و در ابراز اندیشه و گفتارش هم دلیری نشان می‌دهد». مشهورترین شعر ایرج‌میرزا عارف‌نامه نام دارد که از بزرگ‌ترین منظومه‌های ادبیات فارسی است؛ شعری در قالب مثنوی و در هجو عارف قزوینی سروده شد اما هم‌زمان به بیان مسائل سیاسی و اجتماعی با نگاه انتقادی می‌پرداخت. ایرج ماجرای سرودش عارف‌نامه این‌طور روایت کرده است: «عارف خود، مرا بدین کار وادار کرد و دلم را از خودش رنجانید. حقیقت مدت‌ها بود که منتظر نامه‌ای از او بودم تا روزی شنیدم که عارف جانم به مشهد آمده است. چند روزی هم چشم به راهش بودم، بلکه بیاید و از ما حالی بپرسد، باز پیدایش نشد. تا اینکه روزی از روی تصادف در باغ ملی مشهد که گردش می‌کردم به او برخوردیم. داشت ترتیب صحنه نمایش و آواز را می‌داد. وقتی که چشمش به من افتاد، گفتم حال پیش می‌آید تا ربوبی کنیم اما به خلاف انتظارم پشت به من کرد و گفت: شازده دست از من بردار و بگذار به کارم برسم. همین شد که از وی روی گرداندم و در راه آمدن به خانه طرح عارف‌نامه را ریختم و تا شب همان روز ۶۰ بیت آن را ساختم». او به دلیل آشنایی که به زبان‌های انگلیسی، فرانسه، عربی، روسی و ترکی گاهی از ادبیات کشورهای دیگر هم تأثیر می‌گرفت مانند داستان «زهره و منوچهر» که برای نوشتن آن از اساطیر رومی مایه گرفته بود. او در قالب سنتی و کلاسیک شعر می‌گفت اما در همان قالب هم نوآوری داشت به همین دلیل شعرهایش در میان مردم آن زمان نفوذ پیدا کرد. عمران صلاحی، شاعر و طنزپرداز درباره دلایل ماندگاری شعر ایرج‌میرزا به زبان ساده، بی‌پیرایه و در بسیاری مواقع بی‌پرده او اشاره کرده و گفته بود: از همه مهم‌تر آنچه نفوذ شعر ایرج را بیشتر کرده، طنز اوست و او در واقع از بزرگ‌ترین طنزپردازان تاریخ ادبیات ایران است.